

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ. Μήτηρ τοῦ ἐν Παρίσις ἐγκρίτου πολιτευτοῦ καὶ νῦν πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Νικολάου Μαυροκορδάτου, χήρα τοῦ ἀειμνήστου ἐπιφανεστάτου πολιτικοῦ ἀνδρὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, θυγάτηρ δὲ τοῦ μεγάλου διερμηνέως Ἰακώβου Ἀργυροπούλου, ἐβίωσεν ἐν μεγίστῃ κοινωνικῇ τιμῇ καὶ ὑπολήψει, ἀξία ἀναφανεῖσα τοῦ εὐκλεοῦς ὀνόματος, ὅπερ ἔφερε καὶ ὕπερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος πολλὰς ἐξόχους κατέχει σελίδας, τιμώμενον ἐν τοῖς πρωτίστοις ἐργάταις, ἐπιστήμων, μεγάλων γεγονότων καὶ ἔργων. Ἡ Χαρίκλεια Α. Μαυροκορδάτου διὰ τοῦ μακροῦ καὶ ἐπιφανοῦς βίου αὐτῆς διεκρίθη, ὡς γυνὴ ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων, αἵτινες συγκεντροῦσιν ἐν ἑαυταῖς, ἐν ἐπαγωγῇ ἁρμονία, ἔξοχον ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦ πρὸς τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς καρδίας, πολλαχῶς παρασχούσα ὑποδείγματα Ἑλληνίδος ἀγνοτάτης.

Ἡ Χαρίκλεια Μαυροκορδάτου. ἀνεφάνη ἀξία γυνὴ τοῦ μεγαλοφυοῦς αἰοῖδμου συζύγου αὐτῆς, ἣ δὲ φωνὴ αὐτῆς ἀπειράκις δι' ἀγαθοεργίας ἐμείσπευσε καὶ εἰς οἰκογενεῖας ὀλοκλήρους πλείστας τ' ὀνομά της καὶ ἣ μεσολάθεισός της ὑπῆρξεν θεῖα πρόνοια. Ἦτο τύπος στοργῆς καὶ περινοίας, πάντοτε ἐκδηλώσασα δειγμάτων ζωηρῶν ἐντυπώσεων τοῦ μελιχίου, καὶ φύσει εὐγενοῦς παραστήματος αὐτῆς καὶ τῶν ὠραίων καὶ σωφρονεστάτων λόγων της.

Τ' ὄνομα τῆς οἰκογενεῖας τῆς αἰοῖδμου ἐγκρίτου ταύτης Ἑλληνίδος, συνδεδεμένο τόσον ἐν τῇ ἀληθινῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀγῶνων τῆς γηνησίας φιλοπατρίας, ὅσον καὶ τῇ εὐγενεῖ μετέπειτα καὶ ἐν πεφωτισμένῃ χρήσει, σοφῷ δὲ κανόνι καλλιεργήσει τοῦ ἠναρέτου καὶ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, ὄντως ὑπερλαμπρύνει, ὁ κυρίως ἀτομικὸς βίος τῆς ἀειμνήστου Χαρίκλειας Μαυροκορδάτου, διότι ἣ μελέτη αὐτοῦ θὰ προσφέρῃ τῷ κύκλῳ τῶν γυναικῶν, ἐρίτιμα διδάγματα περιδύεπτου καὶ θαυμαστῆς μερίμνης, ἀρετῆς, ἐκπροσωπούσης ὅ,τι ὠραῖον καὶ ἔξοχον.

Ἐκ τοῦ ἐπιδόξου βίου τῆς ἐπιφανεστάτης γυναικὸς ταύτης, ἐξάγονται πορίσματα σπανίας ἠθικῆς καὶ ἀρετῆς, ἀξίας θαυμασμοῦ. Διέπρεψε πάντοτε ἐπὶ πολλαῖς πνευματικαῖς καὶ ἠθικαῖς ἀρεταῖς, ὣν τρανότατον δεῖγμα καὶ διὰ μητέραν τιμαλφέστατος ἔπαινος δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἣ διαπρεπῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ θέσις τῶν τέκνων αὐτῆς, ὣν τὸ ἄλλος συνησθάνθη μέγας φιλικὸς κύκλος, τιμῶν τὴν εὐκλειαν καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἐξόχου οἰκογενεῖας της, ἣ δὲ Ἀθηναϊκῇ κοινωνίᾳ διὰ πασῶν τῶν ἀξέσων της ἐξεδήλωσε τὴν θλίψιν αὐτῆς, ἰδίᾳ ἐν τῷ προσώπῳ τῆς **X. Α. Μαυροκορδάτου**, τιμῆσασα πάντοτε, ἐν μέλος ἐκ τῶν διαπρε-

πεσάτων και ὠφελιωτάτων τῇ διαπλάσει αὐτῆς. Ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις τὸν Μάϊον τοῦ 1884, ταφείσα ἐν Ἀθήναις.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ Α. ΜΟΥΡΟΥΖΗ. Ἡ Σμαράγδα Α. Μουρούζη, μήτηρ τῆς ἐγκρίτου και διακεκριμένης ἐπὶ γένει και ἀρετῇ κυρίας Ἑλένης Ν. Μαυροκορδάτου και τῆς ἀειμνήστου Σοφίας Δημητρίου Μαυροκορδάτου, ἀνεφάνη ἐπιφανῆς δέσποινα τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὰς προσωπικὰς ἀρετὰς αὐτῆς, ὀνομαστὴ ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς διὰ τὴν ἑλλητικωτάτην και σπανίαν μὀρφωσὶν της. Ἀνήκουσα εἰς τὸν ἡγεμονικὸν Μολδαυικὸν οἶκον τοῦ Στούρζα, ἐγεννήθη ἐν Ἰασίῳ τῷ 1806, ὅτε ἔτυχεν ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας τῶν πρώτων ἐξαιρέτων αὐτῆς σπουδῶν, συμπληρώσασα εἶτα ταύτας και ἐν ἄλλαις τῆς Ἑσπερίας πόλεσι. Ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, ἡ παιδεία τῆς Σ. Μουρούζῃ, ἰθαμαζέτο, ἀναγνωριζομένης ἐκ τῶν εὐφυστάτων Ἑλλητιδων, παράδειγμα σπανίας ἀγωγῆς και ἀξιωματιμονεύτου ἀρετῆς. Συζευθεῖσα τὸ πρῶτον τὸν ἐπὶ εὐγενείῃ και παιδείῃ διαπρέψαντα Μολδαυὸν Ἀλέξανδρον Βάλσαν, γενόμενον και Ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐν Μολδαυίᾳ ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας τοῦ Μιχαήλ Στούρζα, ἀπέκτησε τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας ἐπιφανεῖς δύο θυγατέρας. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τούτου, νεωτάτῃ ἔτι, ἐνυμφεῦθη τὸν Ἀλέξανδρον Μουρούζην, ἄνδρα διακριθέντα ἐν τοῖς ἀνωτάτοις πολιτικοῖς ἀξιώμασι τῶν ἡγεμονιῶν, υἱὸν δὲ τοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπαγχονισθέντος τῷ 1821 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀειμνήστου διεμνηνέως τῆς Πύλης Κωνσταντινίου Μουρούζῃ. Ἐπανελθοῦσα ὀλίγον εἶτα εἰς Ἀθήνας κατὰ τὸ 1851, καίτοι τὸ γένος Μολδαυεῖ, ἀνεφάνη οὐχ ἤττον ἔνθεμος Ἑλληνίς, ἐπὶ πᾶσιν ἔξοχος τὰ αἰσθητάματα και τὴν φιλανθρωπίαν διακεκριμένη. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτῆς ἡλικίαν ἐπικράτησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν ταῖς παριστριαῖς χώραις, οὗ τὰ πεφιλημένα και ἀληθῆ νάματα ἐνησπᾶσθη ἡ ἀοιδίμος ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΜΟΥΡΟΥΖΗ. Ἐντεῦθεν και ἡ ἑλληνικὴ ἀγωγή και πεφωτισμένη μὀρφωσις, ἣν παρέσχε ταῖς ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς γάμου θυγατρᾶσιν, ἐκδοῦσα μάλιστα αὐτὰς ἀμφοτέρας εἰς γάμον πρὸς Ἑλληνας, τὴν μὲν Σοφίαν πρὸς τὸν ἀειμνηστον σοφὸν ἄνδρα Δ. Στ. Μαυροκορδάτον, τὴν δ' Ἑλένην πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις ἐγκριτον Πρεσβευτὴν ἡμῶν και πολυμαθῆ ἄνδρα κ. Νικόλαον Α. Μαυροκορδάτον. Ἡ Σ. Μουρούζη παραμείνασα ἐνταῦθα καιρόν τινα ἀπὸ τοῦ 1851, ἀπῆλθεν εἰς Γαλλίαν, ὅτε πάλιν ἐπανῆλθεν, διαμείνασα ἐνταῦθα μέχρι τοῦ θανάτου της. Ἐκτοτε ἡ ἀειμνηστος ἐπιφανῆς γυνὴ, διεκρίθη ἐπὶ πλείσταις και ἀνεπιδείκτοις ἀγαθοεργίαις. Ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀγαθοεργαῖς ἰδρύμασι τὸ ὄνομα αὐτῆς παραμένει εὐλογητὸν και αἰώνιον, ἡ δὲ ἀκραϊφνῆς αὐτῆς πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀγάπη, θέλει ἀείποτε καθιστᾶ τὴν μνήμην αὐτῆς προσφιλεῖ και ἐγκάρδιον.

Σπανίως γυνὴ κατέλιπε τόσην λατρείαν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς, ὅσον ἡ ΣΜΑΡΑΓΔΑ Α. ΜΟΥΡΟΥΖΗ. Καὶ ἡ ὄψις αὐτῆς αὐτῇ, ἐν τῇ προκεχωρημένῃ ἀκόμη ἡλικίᾳ θά μείνη ἐν τῇ φαντασίᾳ ὄλων, ὅσοι ἔτυχε νὰ τὴν ἴδωσιν ἀξιοπρεπεστάτῃ και γλυκεῖα, ὡς ἦτο εὐγενὲς και φιλάνθρωπον τὸ στάδιον τοῦ ἀγαθοεργοῦ αὐτῆς βίου. Ἐτελεύτησεν ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου 1884.

ΕΥΘΥΜΙΑ Α. ΚΟΥΜΟΥΝΑΟΥΡΟΥ. Σπανίως βίος γυναικὸς συγκεντροῖ προ-

σόντα τοιαῦτα, ὅσα ἀνέδειξε ὁ βίος τῆς Σεβαστῆς ταύτης Δεσποίνης, ἥς τὸν θάνατον ἀναγράφει τὸ ἔτος τοῦτο. Θυγάτηρ τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Περρωτοῦ, διετέλεσε σύντροφος ἐπὶ πᾶσι διαπρεπῆς τοῦ ἀοιδίμου ἐξόχου πολιτικοῦ ἀνδρός, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ. Ἐφ' ἧς ἐποχῆς, ὁ τάφος ἐκάλυψε τὸν διαπρεπῆ ἐκείνον ἄνδρα, ἡ Εὐθυμία Κουμουνδούρου, δὲν κατελέγετο ἐν τοῖς ζῶσιν. Καὶ ἡ ἱστορία τοῦ πατρικοῦ αὐτῆς οἴκου, ὑπῆρξεν ἀληθὲς κέντρον, ἐξ ἐκείνων, ὅσα μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν διαφορῶν τοῦ ἔθνους γεγονότων δύναται τις νὰ εὕρῃ, τῶν οἰκογενειακῶν δὲ παραδόσεων καὶ ἀρχῶν τὴν ἐξακολούθησιν ἐξεδήλωσεν, ἀπροσποίητως πάντοτε ἐπιδείξασα ἀπλοῦς καὶ ἑλληνικοὺς τοὺς τρόπους, ἐν οἷς ἀνεγνώριζε οἷοσδῆποτε ἐπιχειρουμένην τὴν θελκτικὴν χάριν τῆς ἀγαθότητος, ἐν πάσαις ταῖς ὄψεσι τοῦ ἀρίστου βίου αὐτῆς. Ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ αὐτῆς, ἡ ἔγκριστος αὕτη Ἑλληνίς, ὑπῆρξε παρήγορος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωσίᾳ καὶ ἀνακουφιστικὴ ἐπενέργεια, εἰς πᾶσαν φιλάνθρωπον ἐργασίαν καὶ τὴν ἐν γένει εἰς τὸ καλὸν ἐπίδρασιν, τύπος ἀληθοῦς ἀρετῆς, ἐκπροσωπούσης τὰς ἐποχάς, τῆς μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν, κοινωνικῆς διαμορφώσεως, παράδειγμα σπάνιον φιλάνθρωπίας καὶ φιλοπατρίας. Ἐν πολλοῖς καὶ πολλαχῶς ἀνεφάνη εὐεργετίας, ἀφανῆς καὶ ἐλεήμων χορηγός.

Ἡ Εὐθυμία Κουμουνδούρου, φέρουσα πλῆρες τὸ σθένος τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ἀρίστων παραδόσεων τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, ἀφ' ἧς ἐποχῆς συνεδέθη διὰ γάμου μετὰ τοῦ ἀειμνήστου ἐπιφανοῦς πολιτικοῦ ἀνδρός, ἀνεφάνη γυνὴ ἐξαιρέτων αἰσθημάτων, ἐκ δὲ τῶν συγγενῶν γυναικῶν ἐπὶ πᾶσι ἀρίστη, γυνὴ Σεβαστῆ τοῦ ὄρθου λόγου καὶ τῶν ἀγνῶν καὶ ὠφελίμων πράξεων ἐν τῷ βίῳ. Ἐν τῇ ἀγαθῇ καρδίᾳ αὐτῆς διατρέφουσα τὰς ἀγλαὰς παραδόσεις τῆς ἀληθοῦς ἑλληνικῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς, ὧν ἦτο μέρη τελευταίας στιγμῆς ἡ ἀληθεστέρα ἐνσάρκωσις, πάντοτε σπουδαίως συνετέλεσε εἰς ἐμφύχσιν παντὸς ὠραίου ἔργου, ἀποβλέποντος τὴν ἔθνικὴν πρόοδον, διὰ δὲ τῆς ἀκραιφνοῦς αὐτῆς ἀγάπης, ἥτις ὑπῆρξεν αἰσθημα ἐμφυτευθὲν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, ἀνεδείχθη πρότυπον, ἀπερίττου καὶ εὐεργετικῆς Ἑλληνίδος, καὶ πάντοτε καὶ εἰς τὰς ἀνωτάτας στιγμὰς τῆς μοναδικῆς δόξης αὐτῆς ἰδίως, τφόντι παράδειγμα γυναικὸς ἐξόχου, πλήρη φερούσης τὸν στολισμὸν τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς καὶ τοῦ ζήλου, εἰς τὴν ἀκριβεστάτην ἐνάσκησιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων.

Τοιοῦτον παρελθὸν ἀνεκτιμῆτων ἀναμνήσεων περιλαμβάνων ὁ βίος τῆς ἀειμνήστου Εὐθυμίας Α. Κουμουνδούρου, κατέλιπε ἐν ταῖς τάξεσι τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς κοινωνίας, μνήμην σεβαστὴν καὶ ἀρίστην, περιεστεμμένην διὰ τῶν καλλιτέρων ἀνθῶν τῆς φιλάνθρωπίας καὶ σπανίας ἐκλεκτῆς προθυμίας, τῆς ἀπαραιμιλλοῦ ἀρετῆς, ἅτινα ἅπαντα εὗρον θάλπος καὶ φιλοξενίαν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς, γενναίῳ καὶ προθύμῳ εἰς πᾶσαν καλὴν ἰδέαν καὶ πάντα εὐγενῆ σκοπὸν. — Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 30^ῃ Μαΐου 1884.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΒΑΛΒΗΣ. Ἡ ἐργασία τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐπαναστάσεως δὲν εἶχε βᾶσιν τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ σκοπὸν τὴν ἐπίδειξιν, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατ' οὐσίαν ἦτο ἱεροῦ καθήκοντος ἀγνωστάτη ἐκπλήρωσις. Τοσοῦτον δὲ μάλιστα παρὰ τισὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος ὑπῆρχε τελεία, ὥστε οὐδὲν ἄλλο

ἐπεδιώξαν καὶ ἐθάρρυσαν ἢ αὐτὴν τὴν μετριόφρονα τῆς συνειδήσεως ἡδονὴν ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει αὐτοῦ. Εἰς τὴν χορείαν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἀνῆκε καὶ ὁ κατὰ τὰς ἀρχαίας τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀποδιώσας ἐν Μεσολογγίῳ σεβαστὸς γέρον **Ἰωάννης Βάλθης**.

Ὁ Ἰωάννης, υἱὸς τοῦ Γεωργίου Βάλθης, ἀνδρὸς ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν Κατοχῇ τῆς Ἀκαρνανίας ἐπὶ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ μεγάλην οἰκογένειαν τὴν φέρουσαν τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1798 ἐν μέσῳ μεγάλου οἰκογενειακοῦ ὄλθου. Ὑποστὰς δὲ τὰ ἐπακόλουθα τῆς ὑπὸ Ἀλῆ πασᾶ καταδιώξεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, γενομένης ἐπὶ σκοπῶ ἰδιοποιήσεως τῆς μεγάλης ἐκείνου περιουσίας καὶ ἕνεκα συγγενικῶν διαβολῶν, ἠναγκάσθη νὰ καταλίπη τὴν γενέθλιον γῆν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου καὶ νὰ περιπλανηθῆ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εἰς Ἰταλίαν καὶ Ἰσπανίαν. Καὶ ὁ μὲν Δημήτριος, ἐπανελθὼν ὕστερον ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς Κατοχὴν, ἀπεβίωσεν ἐν ἀνθηρᾷ ἡλικίᾳ ὁ δὲ Ἰωάννης, ἐκραγείσης ἡδὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἔσπευσε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποβὰς εἰς Μεσολόγγιον μετέσχε τῶν πολυθρυλῆτων ἐκείνων πολεμικῶν ἔργων κατ' ἀμφοτέρας τὰς πολιτοκρίας τοῦ Μεσολογγίου, ἀείποτε τιμώμενος ἐπὶ γενναιότητι καὶ συνέσει. Προκειμένου δὲ νὰ καταπλεύσῃ ὁ Βύρων ἐξ Ἐπτανήσου εἰς Μεσολόγγιον, ὁ Ἰωάννης ἐξελέγη ἐκ τῶν πρῶτων πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισήμου ξένου ἐν αὐτῇ τῇ Ἐπτανήσῳ. Περαιθθέντος δὲ τοῦ ἀγῶνος, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Καποδιστριαίου ἐτίμησε τὸν Ἰωάννην, προσενεγκοῦσα εἰς αὐτὸν τὸν ἀρμοδίον στρατιωτικὸν βαθμὸν καὶ τρία κατὰ σειρὰν ἀριστεία τοῦ ἀγῶνος. Καὶ τὸν μὲν βαθμὸν διετήρησεν, ἐφ' ὅσον ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἱκανὸν ν' ἀποθῆ ὠφέλιμος τῇ πατρίδι, ὕστερον δὲ, παραιτηθεὶς ἀπ' αὐτοῦ, οὐδέποτε, καίτοι δικαιοῦμενος, ἠξίωσε νὰ λάβῃ σύνταξιν. Ἰδιωτεύων δὲ ἐπεδειξάτο πάντοτε τὰς οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκείνας ἀρετὰς, αἵτινες ἦσαν τὸ προνομιοῦχον κόσμημα τῶν γεραρῶν ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ συνετάφησαν μετ' αὐτῶν. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ τιμηθεὶς καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος ἀπεβίωσε τὴν 27 Ἰανουαρίου π. ἔ. ἐν Μεσολογγίῳ καταλιπὼν τέσσαρα τέκνα, δύο θυγατέρας καὶ δύο υἱούς, ἐξ ὧν ὁ ἕτερος εἶνε ὁ βουλευτῆς Ρονιτζῆς κ. Ἀντώνιος Ι. Βάλθης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ. Ἀνήκει εἰς ἐπιφανέστατον οἶκον, ὁ Πρίγκηψ **A. ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ**, τελευταῖον τέκνον ἐνὸς τῶν ἐπιδόξων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, τοῦ ἀλωτοῦ τῆς Μονεμβασίας Ἀλεξάνδρου Καντακουζηνοῦ. Ἡ μελέτη τῶν πράξεων τοῦ ἐπισήμου οἴκου τοῦ ἀνδρὸς διδάσκει ἡμῖν, ὅπως ἐξέλειψαν καθ' ὀλοκλήριαν οἱ ἀδαμάντινοι ἐκεῖνοι κρίκοι, οἱ συνδέοντες τὴν παροῦσαν ἀχρωμάτιστον γενεὰν πρὸς τὴν ζωηφόρον καὶ φαινήν τοῦ ἀγῶνος ἐσχάτην.

Εἰκοσιτριετῆς ὢν μόλις τῷ 1836, ὁ **A. Καντακουζηνός** εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν καὶ παρέμεινεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μέχρι τοῦ 1839, ὅτε σπουδαῖα οἰκογενειακὰ ὑποθέσεις μετεκατέσταντο αὐτὸν εἰς Ῥουμανίαν. Ὁ οἶκος τῶν Καντακουζηνῶν, ὅστις μέχρι σήμερον ἐτήρησεν ἀκμαίαν τὴν παράδοσιν τῆς ἡγεμονικῆς βυζαντινῆς καταγωγῆς του, δευτέραν πατρίδα ἀπ' αἰῶνων ἔσχε τὴν Ῥουμανίαν. Ἐκεῖ διέτρεξεν ὁ **Καντακουζηνός** ἐπιφανὲς πος

λιτικών στάδιον, γενόμενος πολλάκις ἐπὶ Κούζα βουλευτής, ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, εἶτα ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ τελευταῖον μέλος τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐν πᾶσιν ὁ ἀνὴρ διετήρησε τὰς παραδόσεις τοῦ μεγάλου πατρὸς αὐτοῦ, τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, τὸ ἐπιφανὲς ὄνομα τοῦ ἱστορικοῦ οἴκου του, τὴν ἀπαράμιλλον ἐθελουσίαν καὶ αὐταπάρνησιν, τὰ τρόπαια καὶ τὰ μαρτύρια, τὴν ἀρετὴν καὶ μεγαλοπραγμοσύνην, ἅπαντα τηλαυγῆ παραδείγματα τοῖς βουλομένοις, νὰ διδαχθῶσι ὅπως καὶ ὅποτε ἐκ μικρῶν μεγάλοι, ἐκ δούλων ἐλεύθεροι, καὶ ἐκ θυμάτων ἐκδικηταὶ καὶ τιμαροὶ ἀναφαίνονται. Πεπρωτισμένοι διὰ σπανίας διανοίας ἀνεδέχθη πάντοτε ἀνὴρ φιλελευθέρων ἀρχῶν, πάντοτε ἀναφανείς μεταξὺ τῶν θερμοτάτων φιλελλήνων, καὶ ἀείποτε πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων ποιησάμενος χρῆσιν πεφωτισμένην τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ ἀξιομάτων. Ἐφερε πλεῖστα παράσημα διαφόρων κρατῶν, ἐν οἷς τὸν Μεγαλόσταυρον τῆς Ῥωσσίας καὶ τοὺς ἀνωτέρους ταξίαρχας τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥουμανίας. Ποθήσας νὰ ταφῆ εἰς τὴν φιλόξενον Ἑλληνίδα γῆν, ἐτελεύτησεν αἴφνης, ἐν ᾧ ἐνταῦθα παρέμενε παρὰ τῷ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρῷ αὐτοῦ ἀντιστρατήγῳ κ. Σ. Σούτῳ, ἐν ἡλικίᾳ προκεχωρημένη τῇ 8ῃ Μαρτίου 1884.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤΑΙΚΟΣ. Ἐὰν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν χρόνων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν ἐποχῶν τοῦ ἐθνικοῦ ἐκείνου βίου, ἀποθαυμάζει τις τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα, τὸν ἀποπνέοντα τὴν δόξον τῆς παρελθούσης ἐποποιίας καὶ περιβαλλόμενον τὸ ζωογόνον φῶς τῆς μελλούσης δημιουργίας, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν, νῦν ὁμολογεῖ τις ὅτι ἡ ὑπαρξίς ἐνὸς ἀνδρὸς τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀπομένει ὅσας ἐν μέσῳ τῆς αὐχμηρᾶς ἐρήμου τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἀριμύθσεως τῶν κεφαλαίων. Εἷς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, πλήρης ἀπλότητος, καρδίας, καὶ πίστεως εἰς τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν, παῖς μέχρι γῆρατος ἐν τούτῳ διαμείνας, ἐβίωσεν ὁ Α. Στᾶίκος, υἱὸς τοῦ ἀντιστρατήγου Ἀθανασίου Σταϊκοπούλου. Ἐγενήθη ἐν Ζατούνῃ τῆς Γορτυνίας τῷ 1808, καὶ δεκατετραετῆς ὢν ἠκολούθησε τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν παρθητὴν τοῦ Παλαμηδίου θεῖόν του στρατηγόν Σ. Σταϊκοπούλον, κατὰ τὴν ἐξ ἐφόδου ἄλωσιν αὐτοῦ τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1823, καὶ εἰς ἀπάσας τὰς κατὰ τῶν Τούρκων ἐστρατείας αὐτῶν ὡς καὶ εἰς τὴν ἔφοδον κατὰ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀκροχορίνθου. Τῷ 1828 εἰσῆλθεν εἰς τὴν πολεμικὴν σχολὴν, ἀφ' ἧς ἐξελλθὼν κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν, ἐν ᾧ διεκρίθη, ὡς ἀνὴρ τοῦ καθήκοντος, ἐπὶ δεκατετραετίαν ὀλόκληρον ὑπηρετήσας τὴν πατρίδα, ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν 14 ἐτῶν μέχρι τοῦ 1861, ὅτε ἀπεσύρθη ὁ ἔντιμος ἀγωνιστῆς μετ' τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου, ἕνεκεν λόγων φιλοτιμίας. Ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οὓς ἀτυχῶς ἡ πολιτεία ἡμῶν μετέπειτα οἰκτρῶς παρεῖδε· καὶ τοι δ' ἀνήκων εἰς οἰκογένειαν, προσενηκουῦσαν δι' ἐθελουσίας μεγάλας ἐκδουλεύσεις, υἱὸς τοῦ στρατηγῶ Ὑσταίου, ἐν τούτοις ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, σχεδὸν ληθμονημένος ἐκ τῆς μνήμης τῶν νεωτέρων ἡμῶν, ἐν Ἀθήναις τῇ 22ῃ Φεβρουαρίου 1884.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐγενήθη ἐν Λεωνιδίῳ ὑπὸ γονέων εὐπολήπτων, πεπρωτισμένος δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ πολλῆς νοημοσύνης καὶ πολλῶν ἐτέρων πλεονεκτημάτων, ἀνέδειξεν ἐν τῷ προσώπῳ του ἐπὶ μᾶλλον τὴν οἰκογέ-

νειάν του. Ἀρξαμένης τῆς ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους ἐπαναστάσεως ἐδράζατο τὰ ὄπλα, καὶ συγκεντρῶν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του ἐκ τῶν συνεπαρχιωτῶν του καὶ ἄλλων ποτὲ μὲν ἑκατόν, ποτὲ δὲ ὀλιγωτέρους καὶ ἄλλοτε περισσοτέρους, ἔλαθε μέρος εἰς πολλὰς κατὰ τὴν Πελοπόννησον γενομένας μάχας, ἰδίως δὲ διεκρίθη εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ ἄλλωσιν τῆς Μονεμβασίας καὶ Τριπόλεως ἐπὶ γενναϊότητι, ἀγαπώμενος καὶ ὑποληπτόμενος διὰ τὴν φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν του ὑπὸ τε τοῦ Γενικοῦ τῆς Πελοποννήσου στρατηγοῦ Θ. Κολοκοτρῶνῃ, καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Σπάρτης Γ. Γκατράκου, οὐδέποτε δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐζήτησε παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων βαθμὸν στρατιωτικόν. Περαιωθείσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἀντὶ νὰ ζητήσῃ στρατιωτικὸν βαθμὸν, ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν χάριν ἐμπορίου, καὶ πρὸς τοῦτο ἠτήσατο ἐξωτερικὸν διαβατήριον παρὰ τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρίου, ὅστις λαβὼν ἐκ τούτου ἀφορμὴν ἔμαθε κατὰ πόσον μετέσχε τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ τὸν ἠρώτησεν, ἐὰν δῆθεν ζητῆ νὰ βαθμολογηθῆ διὰ τὰς ὑπὲρ πατρίδος στρατιωτικὰς του ἐκδουλεύσεις· εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπεκρίθη τῷ Κυβερνήτῃ ὅτι, «ὕπηρετήσας τὴν πατρίδα ἐξεπλήρωσα τὸ ἱερόν μου καθήκον, » καὶ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ζητῶ διὰ τοῦτο· ἤδη δὲ ἀπέρχομαι εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, » ὅπως φροντίσω περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τὴν κατ' ἀνθρώπων ὑπαρξίν μου». Μεταθὰς δὲ εἰς τὴν Ἱμβραίλαν ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον, ἐν ᾧ μετὰ σειρὰν ἐτῶν κατέστη εἷς τῶν πρώτων ἐλλήνων βιομηχάνων, παράδειγμα πάντοτε πίστεως, τιμιότητος, ἀγνοῦ δὲ πατριωτισμοῦ ἐν ποικιλίαις ἐθνικαῖς ἀνάγκαις.

Ἐπὶ πᾶσι ὁ Ν. Σταματόπουλος ἀνεφάνη, οὐ μόνον ὡς στρατιώτης, εὖορκος, σταθερὸς καὶ μεγαλόφρων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀτομον ἐγκριτον ἐν τῇ ἐλληνικῇ κοινωνίᾳ αἰετοπε παρέσχε δείγματα ἰσχυροῦ χαρακτήρος, ὑψηλῆς ἀφοσιώσεως, καὶ ἀρχαϊκῆς ἀρετῆς τῶν γιγάντων τῆς ἐθνεγεσίας. Οὐχὶ ἀπαξ ἡ ἡρεμαία ζωὴ αὐτοῦ ὑπεχώρησε πρὸ τῆς φιλοκινδύνου ψυχικῆς ὁρμῆς, ἡ δὲ ἀτομικὴ εὐημερία καὶ ἀσφάλεια ἐθυσιάσθησαν πρὸ τοῦ γενικοῦ ἀγαθοῦ τῆς πατρίδος. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 14ην Ἰουλίου 1884.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. Ἐν ταῖς γραμμαῖς ταύταις ἀδύνατον νὰ εἰκονισθῆ προσηκόντως ὁ βίος καὶ τὸ πρόσωπον, ὅπερ παρέστησεν ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πολιτείᾳ. Οἰανδήποτε ἡμῶς σελίδα καὶ ἂν διέλθῃ τις, μετ' ἐνθουσιώδους ὑπερηφανείας διαβλέπει τὰ ἐπιφανῆ ἐκεῖνα στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς, ἅτινα ἐν ὄλῳ ἀπήρτισαν ἀπαράμιλλον τὸν βίον τοῦ Κ. Δημητριάδου, καὶ ἐπέθεσαν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ τὴν ἀμάραντον τῆς τιμῆς δάφνην. Ἐν ᾗ ἐποχῇ, ὅτι μικρὸν καὶ ἄθλιον προσφέρεται νῦν ὑπὲρ πατρίδος, πλὴν ὀλίγων εὐκλεῶν ἐξαίρεσεων, προσφέρεται δυστυχῶς ἡ πρὸς καινὴν καὶ πρόωρον ἐπίδειξιν καὶ ἀναγραφὴν ὑπὸ ἡμνογράφων ἢ πρὸς πλήρωσιν ταπεινῶν αἰσθηματικῶν ἐφέσεων καὶ σκοπῶν, εἷς βίος, ὡς τοῦ Κ. Δημητριάδου, εἶναι ἄξιος ἰδίως μελέτης καὶ προσοχῆς. Ὁ Κ. Δημητριάδης, ἀνήκει εἰς τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνους, οἵτινες περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὰ πρῶτα ἐκεῖνα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ὑπαγόμενα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν εὐνοστέρων χρόνων, παράγουσι τοὺς πολυτίμους τῆς μεγαλοψυχίας καρπούς. Καὶ εἶναι

ἀληθές ὅτι οὐδὲν ἕτερον κυρίως χαρακτηρίζει τὰς μεγάλας ἐποχὰς καὶ τοὺς ἀληθούς ἐξόχους ἀνδρας κόσμημα, ἢ ἡ οὐχὶ κατὰ τὴν συνήθη ἀντίληψιν συναίσθησις καὶ ἐκπλήρωσις ὑψίστων ὑποχρεώσεων κατὰ καιροὺς διαφόρους, ὑπὸ τῆς πατρίδος ἐπιβαλλομένων.

Καταγόμενος ἐκ τῶν τὰ μάλα διακρινομένων οἰκογενειῶν τῆς Καρυστίας, νεώτατος ἐπεράτωσε ἐν Σύρῳ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, συμπληρώσας εἶτα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ταύτας λίαν ἐπιτυχῶς. Τάχιστα ὁ ἀνὴρ ἀνῆλθε εἰς τὰ ὑψίστα διοικητικὰ ἀξιώματα, ἢ δὲ ἐκτιμηθεῖσα ἀείποτε φιλοπατρία αὐτοῦ ἐνωρίτατα τὸν ἔφερον ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ, ὅπου πάραυτα ἐξελέγη βουλευτῆς Καρυστίας ἐπὶ πολλὰς περιόδους, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς δυναστείας τοῦ Ὁθωνος. Ἐν ταῖς ἐποχαῖς τῶν πολιτικῶν ἐκείνων ἡμερῶν, ὁ Κ. Δημητριάδης ἀνεδείχθη εἰς τῶν σπουδαιοτάτων ρητόρων τῆς τότε Βουλῆς, ἀνὴρ χαρακτηῖρος καὶ πεποθήσεων, ἀξίων μνημονεύσεως ἰδίας. Ἡ Βασιλεία τοῦ Ὁθωνος, ἢ τὰς ἀρετὰς τοῦ Δημητριάδου ἐξαίρετως ἀναγνωρίσασα, ἐκάλεσε πάραυτα εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Διοικητικῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Τότε ἡ ἀνάθεσις τῆς θέσεως ἐβάρυνε πολὺ, αἱ δὲ ἀνώμαλοι ἐποχαὶ ἀπήνουν χαρακτηῖρας, ὡς τὸν τοῦ Κ. Δημητριάδου. Χαρακτηριστικώτατον δείγμα τῆς ἀπεριορίστου εὐλαβείας πρὸς τὴν πολιτείαν τοῦ Κ. Δημητριάδου, ὑπὸ τῆς Βασιλείας τοῦ ἀειμνήστου Ὁθωνος, ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς, ὅπερ θὰ παραμείνῃ μνημεῖον ἀθάνατον καὶ παράδειγμα σπάνιον ἀρετῆς καὶ ἐργασίας πεφωτισμένης. Ἐν ᾧ ἀπενέμετο τὸ ἑλλην. παράσημον τῷ Κ. Δημητριάδῃ, διευθυντῇ τότε τῆς Ἀστυνομίας, τὸ δὲ διάταγμα ὑπεβάλλετο τῇ Βασιλείᾳ πρὸς ὑπογραφὴν μὲ τὰς συνήθεις προσαγορεύσεις, ὁ Βασιλεὺς Ὁθων διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς ἐσημείωσε «διὰ τὰς ἐν ἔτει 1847 κατὰ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ ἀνταρσίας ἐκδουλεύσεις του, καὶ διὰ τὴν μετ' ἄκρου ζήλου ἔντιμον ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ Διευθύνσει τῆς Δ. Ἀστυνομίας».

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς πρώτης ἐκείνης δυναστείας, ἐπὶ πολλὰς κατόπιν περιόδους ἐξελέγη ὁ Κ. Δημητριάδης, βουλευτῆς Καρυστίας. Ἐκ τῶν εἰλικρινεστάτων φίλων τοῦ ἀειμνήστου Ἐπ. Δεληγεώργη, διεκρίθη καὶ εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο στάδιον τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου διὰ τὰς πεποθήσεις καὶ τὰς ἀκλονήτους αὐτοῦ ἀρχάς. Χάριν δὲ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ τούτων ἀποσυρθεὶς τοῦ βουλευτηρίου, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἐντὸς δὲ δωδεκαετίας διωρίσθη ἀνώτατος διοικητικὸς ὑπάλληλος, διαπρέψας ὡς Νομάρχης ἐν τοῖς πλείστοις καὶ μεγαλειτέροις νομοῖς τοῦ Κράτους. Ὡς Νομάρχης Κεφαλληνίας καὶ Κερκύρας διέσωσε τὴν ἐγγώριον περιουσίαν, ὡς ἀνομολογοῦσιν οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τούτων. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τῇ ἀόκνῳ προσπαθείᾳ του ἐσυστήθη νοσοκομεῖον, κατεσκευάσθησαν ὁδοὶ καὶ πλείστα ὅσα ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα. Ἐν Κερκύρᾳ κατεσκευάσθη νέα πτέρυξ φρενοκομείου, ἐρρίφθησαν τὰ ἐνετικά τείχη τῆς παραλίας καὶ οὕτως ἐκαλλωπίσθη ὁ λιμὴν. Ἐν τέλει ὅπουδῆποτε καὶ ἀν ὑπηρετήσε ὡς Νομάρχης, τροφῆν του ἐθεώρει τὴν πρὸς τὰ δημόσια ἔργα μοναδικὴν ἀφοσίωσίν του. Ὁ ἐπὶ δωδεκαετίαν ὀλόκληρον δημόσιος βίος τοῦ ἀνδρός, θὰ παραμείνῃ ἀείποτε πρότυπον, ὡς ἀνωτέρω διοικητικῷ ὑπαλλήλῳ, τιμιότητος, ἀρετῆς, πατριωτισμοῦ καὶ εὐδουκίας. Ἐπὶ

παῖσι ὁ βίος αὐτοῦ οὗτος ὑπῆρξεν εὐεργετικός, παράδειγμα διαπρεπῆς ὑπηρεσιῶν ἀνεκτιμῆτων. Τὸν ἀπαράμιλλον ὄντως χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, ἀδύνατον τὸ ἡμέτερον ἔργον ἐν τῷ στενῷ αὐτοῦ χώρῳ, ν'ἀπεικονήσῃ προσηκόντως. Διὰ τῆς δημοσιεύσεως δὲ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ καὶ τῆς παραθέσεως τῶν γραμμῶν τούτων, κολακεύεται νὰ πιστεῦθῃ, ὅτι διερμηνεύη τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους, ὑπὲρ οὗ ὁ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, μακρὰς καὶ ἀξιοζήλους προσέφερον ἐκδουλεύσεις. Αἱ ἐποχαὶ καθ' ἃς ἐξετιμῆθη ἡ ἀξία τοῦ ἀνδρός, ὑπῆρξαν οὐχὶ συνθήεις ἂν μὴ καθ' ὀλοκληρίαν ἠφανίσθησαν ἐκ τῶν νεωτέρων παρ' ἡμῖν χρόνων. Ἐὰν δὲ, ἴσως ἡ κοινὴ ἑξαχρείωσις καλύπτει σήμερον πάντα γενναῖον χαρακτῆρα, ἐν τούτοις τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Δημητριάδου θὰ παραμείνῃ εὐλογητόν, ἢ δ'έντιμος μνήμη του θὰ προβάλληται, ὡς τὸ προσφιλέστερον παράδειγμα καὶ εὐγενέστερον ὑποδειγμα βίου ἀξίου μιμήσεως. Ἐτελεύτησεν ἐν Λαμίᾳ αἴφνης Νομάρχης ὢν Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος τὴν 20ην Ἰουνίου 1884.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΡΑΖΙΚΟΤΣΙΚΑΣ. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνδρός τούτου, ἀνευρίσκει ὁ ἀληθῆς παρατηρητῆς σειρὰν ὀλοκληρον τριακονταετοῦς ἀκαταπόνου ἐργασίας ἀπὸ τῶν κατωτάτων σταδίων μέχρι τοῦ ἀνωτέρου. Καταγόμενος ἐξ ἐπιφανοῦς ἐπὶ πολεμικῆ ἀρετῆ καὶ πολιτικῆ συνέσει οἰκογενείας ἐν τόπῳ, ὃν οὐ μόνον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλ' ἡ παγκόσμιος συνείδησις ἀπεκάλεσεν ἔνδοξον καὶ ἠρωϊκόν, διότι οὐ μόνον τὴν ποίησιν ἐνέπνευσεν ἡ λαμπρότης τῶν ἀγῶνων τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ καὶ τῇ κριτικῇ ἱστορίᾳ ἐνέβαλον οὗτοι τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν διὰ τὰ μεγάλα ὑπὲρ τῆς ὅλης ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀποτελέσματα, ὁ Ἀριστείδης Ῥαζικότσικας, συμφῶνως πρὸς τὰς μεγάλας αὐτῆς παραδόσεις, ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος τύπος ἀρετῆς καὶ λατρείας πρὸς τὸ καθήκον. Ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἐξόχων σκαπανέων τῶν ἔθνικῶν κινήματων, τῶν μεγάλως ἐπιδρασάντων ἐπὶ τῆς γενικῆς εὐημερίας, διεκρίθησαν μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Α. Ῥαζικότσικα, ὁ Ἀθανάσιος καὶ Ἰωάννης Ῥαζικότσικας, ἀδισπάστως τὸ ὄνομα αὐτῶν συνδέσαντες πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Μεσολογγίου. Περαιτώσας λίαν συνετῶς καὶ ἀξιολόγως τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἐπεδόθη εἰς τὸ στάδιον τῆς ὑπάλληλιας, ἀπὸ τοῦ 1849 συνεχῶς σχεδὸν διατελέσας δημόσιος ὑπάλληλος, διελθὼν δὲ πάσας τὰς βαθμίδας αὐτῆς, μέχρι τῆς ἀνωτάτης διοικητικῆς θέσεως τοῦ τμηματάρχου, ἦν λίαν ἐπαξίως κατεῖχεν. Ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ ὁ Α. Ῥαζικότσικας παρέσχεν πολῦτιμον καὶ ἀνεκτίμητον συνεισφοράν, διὰ διαρκoῦς βίου τριάκοντα πέντε ἐτῶν πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ χρηστότητος, κληθεὶς πολλάκις εἰς τὴν διαχείρησιν σπουδαιωτάτων δημοσίων συμφερόντων καὶ καθέξας ἐπὶ μακρὸν ὑψίστην ἐν τῇ πολιτείᾳ θέσιν. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 1884.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΟΥΚΑΛΗΣ. Γέννημα τῆς ἠρωϊδος νήσου Κρήτης, ἐδιδάχθη καὶ ὑπὸ τὸν ἔγκριτον ὄπλαρχηγόν Δεληγιαννάκην νὰ καταφρονῇ τοῦ θανάτου καὶ τῶν κινδύνων, καὶ παῖς ἔτι ἔλαβε τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τοῦ 1821—24 παρευρέθη εἰς τὰς ἐνδοξοτέρας τῆς Κρήτης μάχας, εἰς τὸ Θέρισον καὶ τὸν Ἀποκόρωνα, τὸν Κρουσῶνα, τὸν Ἀγιαντιόν, τὰ ἄλλα, τὴν Ἀμπελον τῶν Σφακίων καὶ τὸ Φραγκοκῆστελλον.

Παρήχρητο ἤδη ἡ σειρά τῶν ἐξόχων τούτων ἐποχῶν καὶ ἔδυνε ἕκαστον χρονικὸν διάστημα ὑπὸ τὸ κράτος γενικοῦ θορύβου, ὅτε ἀπὸ τοῦ 1824 μετὰ τὴν ἀθλητικὴν ἐκείνην πῦσιν τῆς Κρήτης, μόνης καὶ τότε ἐγκαταλιφθείσης εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, ὁ Ἰωάννης Βουκάλης μετ' ἄλλων γενναίων μαχητῶν, μὴ ἀνεχθεὶς τὴν τυραννίαν, καὶ ἀναδεικνύμενος ἄξιος καὶ ἀτρόμητος στρατιώτης, παρηκολούθει ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην τὰς φάσεις τῶν πολεμικῶν ἀγῶνων καὶ τότε μετασχὼν σθεναρῶς, μεταξύ τῶν πρώτων. Μετέσχε τῆς ἐκστρατείας τῆς Τριπόλεως, εἰς τὰς μάχας τῶν Μύλων καὶ τοῦ Ναυπλίου, εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου, εἰς τὴν τῶν Ναυαρίνων, εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Χαλκίδος καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Καρύστου, εἰς τὴν Ἀράχωβα καὶ τὸ Πέττα, εἰς τὸ Φάληρον. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1825 ἀπενεμήθη εἰς αὐτὸν ὁ πρῶτος κατὰ βαθμολογικὴν τάξιν στρατιωτικὸς βαθμὸς, ἐφεξῆς δὲ μέχρι τοῦ 1830, ὅτε προήχθη εἰς ἀνθυπολοχαγόν. Ἡ κυβέρνησις μετὰ τινα ἔτη ἀπένειμεν εἰς τὸν στρατιώτην τοῦ Φαθιέρου τὸ ἀργυροῦν παράσημον τοῦ ἀγῶνος. Ἐκτοτε ἀφοσιωθεὶς εἰς τὸν τακτικὸν στρατόν, ὑπηρετήσε καὶ προήχθη μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς πρώτης βασιλείας, εὐόρκως καὶ μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐκείνου ζήλου καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, μεθ' ἧς ὑπηρετήσε καὶ τὴν ἀγωνιζομένην πατρίδα κατὰ τὸν περὶ τῶν ὅλων ἔσχατον αὐτῆς κίνδυνον. Ἀπέθανε καὶ ὁ Ἰωάν. Βουκάλης, ξένος καὶ οὗτος τῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης ἡμῶν ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 1884.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΛΑΖΑΡΕΤΟΣ. Τ' ὄνομά του ἀνήκει εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος, ὁ δὲ βίος του ἀποτελεῖ περισπούδαστον σειρὰν ἐνδόξων σελίδων. Βίος, ὡς ὁ τοῦ στρατηγοῦ Τ. Λαζαρέτου, πρέπει νὰ χρησιμεύῃ εἰς μελέτην, καὶ ν' ἀπομένῃ κέντρον καὶ ὑπόδειγμα μιμήσεως, διότι ὁλόκληρος ἡ ἱστορία αὐτοῦ φέρεῖ τὸν θαυμάσιον ἐκείνον ἐνθουσιασμόν, ὅστις ἐνέπνευε τὰ στήθη τῶν μεγάλων ἡμῶν πατέρων. Ἐν ἧ' ἐποχῇ τὰ πάντα τελοῦνται κατὰ συνθήκην, καὶ ἡ ἀτερπὴς μίμησις ἀναπτύσσει αἰσθημα ἀνιαρᾶς περιεργείας, ἡ μελέτη τῶν ἐξόχων βίων, καὶ πρωταθλητῶν τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν ἀγῶνος, εἶναι ἴσως ἡ ἀπαραίτητος διδασκαλία, καὶ ὁ μέγιστος ὁδηγὸς τοῦ μέλλοντος τῶν νεωτέρων. Ὁ Ἑθνικὸς Ἀγὼν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐπίσημον ἱστορίαν συγκαταριθμεῖται τ' ὄνομα τοῦ Τ. Λαζαρέτου, ἐπιβάλλει ἡμῖν ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα, ὅπως μιμηθῶμεν τοὺς ἡρωϊκοὺς πατέρας, καταστῶμεν δὲ ἄξιοι ἧς ἀπολαύομεν διὰ τὰ κατορθώματα αὐτῶν ἐλευθερίας.

Ἐγενήθη τῷ 1800 ἐν Κέκ. Ἀφ' οὗ ἐπὶ τετραετίαν νεαρῶτατος, ὑπηρετήσε μετὰ τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων, κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν, ὅπου ἀπὸ τῶν κατωτάτων βαθμῶν ἀνῆλθε μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑποστρατήγου κατὰ τὸ 1865. Μετέσχε εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς νήσου Χίου τῷ 1822 (6 Μαρτίου), τῶν Πατρῶν μετὰ τὴν Ἰονικὴν Φάλαγγα τῷ 1823 (3 Μαΐου), εἰς τὴν ἐν Κρεμύδι τῆς Πελοποννήσου μάχην κατ' Ἀράβων ὑπὸ τὸν Καρατάσσον τῷ 1824 (Αὐγούστος), εἰς ἐκστρατείαν Ὑδρας ὑπὸ τὸν Καρατάσσον καὶ Χριστόδουλον Ποριώτην (1824 Σεπτέμβριος), εἰς τὴν τῆς Καρύστου τῷ 1826 (1 Μαρτίου), τῶν Θηβῶν μετὰ τὸν Φαθιέ (1826 Ἰούνιος), εἰς τὴν μάχην τοῦ Χαΐδαριου μετὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ

(1826 Αύγουστος). Εισήλθε μετά μάχην εἰς τὴν πολιορκουμένην Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν (1826—30 Αὐγούστου), ὅτε καὶ ἐπληρώθη εἰς τὸ μέτωπον, καὶ ἀπέκρουσε τὴν ἔφοδον τοῦ ἔχθρου ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκ δευτέρου πληγωθεὶς εἰς τὴν κεφαλὴν 1826 (6η Δεκεμβρίου). Ἐἶτα ἔλαβε σπουδαιότατον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Χίου μετὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ (1826 16η Ὀκτωβρίου), καὶ εἰς τὴν τῆς Σπάρτης (1834 1η Ἰουνίου) ὡς διοικητῆς τῆς διλοχίας. Πολλάκις ἐκλεχθεὶς ἀντιπρόσωπος Κέας, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἰκανὰς φορές, καὶ ἐγένετο πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶ 1860 ἐπὶ Βούλγαρη. Κατὰ τὴν ἐν Χίῳ ἐκστρατείαν προὐβιάσθη κατ'ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ ἴδιου τοῦ Φαβιέρου. Ἐν τῷ στρατῷ, ἐν τῷ ὅποιῳ ὡς ἀληθῆς στρατιώτης διέπρεψεν, ὑπηρετήσεν ὡς διοικητῆς προσωρινὸς καὶ εἶτα ὀριστικὸς τοῦ σώματος τῶν Ἀκροβολιστῶν, ὡς Φρούραρχος Ἀθηνῶν, ὡς Ἀρχηγός.

Ὁ Τ. Λαζαρέτος ἐπὶ πᾶσιν ἀνεφάνη ἀνὴρ διαπρεπῆς ἔντε τῷ ἀγῶνι καὶ τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος, γνήσιος στρατιώτης, μὲ γενναίαν καρδίαν καὶ φρόνημα ὑπερήφανον, παρέσχε δ' ἑαυτὸν ἀξιομίμητον παράδειγμα αὐταπαρνησίας καὶ πατριωτισμοῦ μοναδικοῦ, μέχρι πάθους καὶ μανίας, ἐὰν ἐπιτρέπεται νὰ χαρακτηρισθῶσι διὰ τοιαύτης λέξεως τὰ εὐγενέστατα τῶν αἰσθημάτων. Ἡ ἱστορία δὲν θὰ λησμονήσῃ ν' ἀφιερῶσθαι ἰκανὰς σελίδας εἰς τὸν ποικίλον καὶ ἕξοχον βίον ἀνδρός, οἷος ὁ Τ. Λαζαρέτος. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τῇ 1η Ἰανουαρίου 1884. Ἐκ τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» τοῦ ἔτους τούτου παρελείφθη ἡ εἰκὼν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός, καίτοι ἐζητήθη, διότι οὐδὲν ἐπιτυχὲς ἀντίτυπον φωτογραφίας, διεσώθη.

ΠΑΝΟΣ Ε. ΠΙΣΣΑΣ. Γίδς νεώτατος τοῦ ἐπιζῶντος ἐπιδόξου ἀντιστρατήγου καὶ διαπρεποῦς ἀγνωστοῦ Εὐστρατίου Πίσσα, ὑπῆρξε τύπος ἀνδρός εὐγενούς, ἐπιστήμονος ἐξαίρετου, πατριώτου δὲ ἐκ τῶν σπανίων καὶ ἀξίων ἰδίας τιμῆς. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρός παραμένει εὐγλωττος ἢ ἐξυπνέτης πάσης κρατίτης ἰδέας, ἢ ἐνσάρκωσις τῶν περὶ τοῦ ἔθνους ἰδεῶν παντὸς Ἑλλήνος, καὶ τὰς ἰδέας ταύτας ἐν ποικίλαις ἐποχαῖς ὁ αἰσθηματικώτατος Π. ΠΙΣΣΑΣ διὰ μεγάλῃς θυσίας ἐπεδείξατο. Ταυτὴν δὲ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ ἐκδηλουμένη ἀναγνώρισις τῆς πάντοτε αἰσθηματικῆς γενναίας ἐπιδειξάσης κηρύξας τοῦ πολυκλαύστου ἀνδρός, καὶ τὰ μάλᾳ φιλανθρωπῶς προσωπικότητος, εἶναι ἀληθῶς ὀφειλομένη δικαιοσύνη ἀπόδοσις. Ταυτὰ εὐγενῆ, ὑπέρτερα αἰσθηματικᾶ, ἐλάμπρυναν τὸν βίον τοῦ Π. Πίσσα, ἀφ' ἧς στιγμῆς περισπούδαστος καὶ φιλικὸς ἠσπάζετο τὴν ὥραιαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμην.

Γεννηθεὶς ἐν Κυθνῶναις, νεώτατος ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῷ Ἔθν. Πανεπιστημίῳ, μεταθῶς εἶτα εἰς Γερμανίαν, ἔθθα ἐπὶ πενταετίαν κατήρτισε ἑαυτὸν ἀδιακρίμμενον ἐπιστήμονα, ποικίλῃ ἀποκαμίνας παιδεύειν καὶ ἐπὶ πᾶσι τελειότητα ἐπιστημονικὴν. Ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ ταῦτα ἐξακτίσας τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, διέπρεψε, καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς πολίτης, ἀκρίβεις ὡς ἐν τῶν ἐγκριτοτέρων μελῶν τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς κοινότητος. Ἐν ταῖς Ἑθνικαῖς ἀνάγκαις ἐφάνη πάντοτε πρόθυμος, ἐν ᾗ δ' ἐποχῇ νέου αἰσθηματικῆς ἐπλήρου πάσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν, ὁ γενναῖος ἀνὴρ Π. ΠΙΣΣΑΣ, ἀποχωρισθεὶς τοῦ φιλανθρωπῶτου αὐτοῦ ἔργου, κατήρχειτο ἐπὶ τῶν πολεμικῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἐργασιῶν, σπεύδων ὅπως ἀγωνισθῇ τὸν νέον καλὸν ἀγῶνα. Ἀτυχῶς ἐνωρίς ἀπεσβέσθη τὸ θνεῖρον αὐτοῦ διὰ τῆς ἀποτυχίας καὶ ναυαγίσεως τοῦ κινήματος. Ὁ βίος τοῦ ἀρίστου τούτου ἀνδρός, εἶναι βίος πλήρης τῶντι λαμπρῶν πατριωτικῶν παραδειγμάτων, μαρτυρούντων ἀνεξαρτητικὴν φρονήματα, θρακυρὸν αἰσθημάτων γενναίων, ἀξιοσημείωτον πνευματικὴν δξύτητα, ἰδίᾳ δὲ θερμὴν φιλανθρωπίαν, ἐξ ἑμοῦς κριτηρίου ἀπαυγάζουσαι. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερ-

νήσεως ἐτιμήθη διὰ τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτήρος. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἀφνης πλήρης ἐτι ἀκμῆς τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 1884.

ΧΑΡΜΟΛΑΟΣ ΖΗΝΟΒΙΟΣ. Θαυμάζομεν καὶ τιμῶμεν τοὺς σκαπανεῖς τῆς Ἐθνικῆς ἰδέας, καὶ, ἂν μὴ προκαρούμεθα τὰ παραδείγματα ἐκείνων νὰ μιμώμεθα, τοῦλάχιστον ἔχομεν τὸ προτέρημα νὰ γεραίρωμεν καὶ σέβωμεν τὰς πράξεις καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν, ὅνθ' ὦν τὴν πατρίδα εὐργίτησαν. Ἐν τῶν πολυτίμων λεψάνων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἦτο ὁ **X. ΖΗΝΟΒΙΟΣ**, πρὸς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ ὁποίου ὄλλοι τῇ ἀληθείᾳ ἔχωσι νὰ ἐπιδειξῶσιν ὁμοίαν σειράν ὑπηρεσιῶν καὶ πράξεων ὀξιομνημονεύτων. Εἶναι ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ὧν ἐκάστη σελὶς τοῦ βίου αὐτῶν, ἀναγράφει καὶ μίαν ἱστορίαν, καὶ ἐν θαυμάσιον ἔργον. Πίστις Πατρις, ὑπῆρξε τὸ οὐρανόπεμπτον λάβαρον τοῦ **X. ΖΗΝΟΒΙΟΥ**, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ προσήνεκε τὰ πάντα δλοκαύτωμα ἀπὸ τοῦ πρώτου σταθμοῦ τῆς Ἐθνικῆς σταδιοδρομίας. Ἐγεννήθη ἐν Τεμεσσάρῃ τῆς Οὐγγαρίας τῷ **1805** ἐκ γονέων ἐκ Μακεδονίας, τοῦτο ὅμως τὸ ὄνομα αὐτοῦ κυρίως δεῦν εἶναι τὸ γνήσιον. Κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν τῷ **1824**, ἐν ᾧ ἀλληλοδιαδόχως προαχθεὶς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑπολοχαγοῦ παρητήθη τῷ **1826**. Μετέχε πολυτίμως τῶν Μαχῶν τοῦ Δραγατσανίου τῷ **1821**, τῆς Γερμανικῆς Λεγῶνος εἰς Γραβιάν, τῆς πολιορκίας Ἀκροκορίνου τῷ **1823**, τῆς ἐστρατείας Εὐβοίας, πολιορκίας Καρύστου τῷ **1825**, τῆς διὰ θαλάσσης πολιορκίας τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης τῷ **1826**, τῆς τοῦ Πειραιῶς τῷ **1827** καὶ τοῦ Μεσολογγίου καὶ Αἰτωλικοῦ τῷ **1828**. Μετὰ τὴν παραίτησίν του τῷ **1826**, κατὰ τὸ **1827**, προσελήφθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Στρατηγοῦ Τζούρῳ ἐπὶ τοῦ πλοίου ὁ «Τηλέμαχος», τῷ δὲ **1828** ὑπῆρξεν ὑπασπιστὴς τῶν ταγματῶν τοῦ ἀτάκτου στρατοῦ. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰσήλθεν εἰς τὸ Στρατιωτικὸν Σχολεῖον, ἐξ οὗ κατετάχθη εἰς τὸ Πυροβολικόν, προαχθεὶς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑποστρατήγου τῷ **1865**. Μετὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν κυρίως ὁ στρατιωτικὸς βίος τοῦ **X. Ζηνοβίου** περιστράφη εἰς τὸ δικαστικὸν μέρος, ἐνῷ διεκρίθη, ὑπηρετήσας ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὡς εἰσηγητὴς καὶ πρόεδρος τοῦ Στρατοδικείου. (**1843-1853-1853-1860**.) Ἄνηρ πολλῆς παιδείας, ἠσχολήθη καὶ εἰς συγγραφάς, ἐν ἐποχαῖς διαφόραις, ἐκδοῦς ἱκανῶς σπουδαία στρατιωτικὰ ἔργα, τὰ μάλα ὑπηρετήσαντα καὶ ὠρελήσαντα σπουδαίως τὸν στρατὸν. Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ εὐκλεοῦς τούτου στρατιώτου ἐξέλιπε καὶ τὸ τελευταῖον λεψάνου τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸν Ὀκτώβριον τοῦ **1884**, ἐν ἀποστρατεῖᾳ πρὸ πολλῶν χρόνων, φέρων τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποστρατήγου καὶ τὰ παράσημα τοῦ Ἀγῶνος (ἀργυροῦν) καὶ τοῦ Σωτήρος, (τὸ χρυσοῦν).

ΠΕΤΡΟΣ Α. ΖΑΝΟΣ. Ἰδιαιτερον ὄλως ἐκδηλοῖ ἡ «Παυκίλη Στοὰ» δεῖγμα σεβασμοῦ πρὸς τὴν μνήμην σπουδαίου ἀνδρός, οἷος ἀνεφάνη ὁ **ΠΕΤΡΟΣ ΖΑΝΟΣ**, τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου περικλείει ἡ Νεκρολογία τοῦ ἔτους τούτου. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, δύναται τις νὰ ὁμολογήσῃ μετὰ πεποιθήσεως, ἀπώλετον ἐπιφανῆ ἄνδρα, ἔγκριτον λόγιον καὶ ἔξοχον ὄλως χαρκτηῖρα, πολλῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀξίας. Ἐν τῇ γενεῇ δὲ ἀφορία γενναίων χαρακτήρων καὶ ἐξαιρέτων πολιτῶν, δίκαιον εἶναι νὰ μνημονεύωνται κατ' ἐξοχὴν οἱ ὄλλοι ἀναδειχθέντες τοιαῦτα κατὰ τὸν βίον αὐτῶν.

Ὁ **Π. Ζάνος** τυχὸν περαιομένης σπουδῆς ἐν τῷ ἐν Σύρῳ ὑπὸ τὸν σοφὸν Νεόφυτον Βάμβαν γυμνασίῳ, καὶ ἐν τῇ περιφίμῳ ὑπὸ τὸν διαπρεπῆ Θεόκλητον Καίρην Σχολῇ, καὶ ὑπέικων εἶτα εἰς τὴν τῶν εὐπατριῶν γονέων του θερμὴν ἔρσειν ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἑσπερίαν, ἐνθα ἐκεῖ ἐπὶ μακρὰ ἔτη κατηρτίσθη ὑπὸ πᾶσαν ἐποφίμῳ τέλειος. Ἐν Παρισίαις μετ' ἐπίδοσεως ἀξίας ἰσῆας μνήμης, διήκουσε πλήρη τὴν σειράν τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων παρὰ τῶν διαπρεπεστάτων τοῦ αἰῶνός μας καθηγητῶν, καὶ εἶτα ἐπελάθετο τῆς σπουδῆς τοῦ δικαίου ἐν τῇ Ἀκδημικῇ τῆς Νομικῆς. Μετὰ τὸ εὐδόκιμον πέρας τῶν ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἐπιστήμῃς σπουδῶν αὐτοῦ, προσελήφθη ἀκόλουθος παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μετὰ ἔτος δλόκληρον ἐπανόδου αὐτοῦ, ἡ ἰδιαιτέρα πατρις αὐτοῦ Θῆρα εὐμπασακ περιέβαλε μὲ τὸ ἐξί-

ωμα τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς κατ' ἐπανάληψιν. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὄντως ὁ Π. Ζάνος ἐτίμησε, ἐνωρίτατα ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν κρατίστων πολιτικῶν ῥητόρων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου. Ἐν τῇ πολιτικῇ σταδιοδρομίᾳ, θερμὸς ὁπαδὸς τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰδίου Μαυροκορότου, ἀεκριθὴ ἐν τοῖς τότε φιλελευθέραις, ὡς ἄριστος καὶ θερμοῦργος πατριώτης, ὡς πολιτευτὴς εἰδοτικός, καὶ ὡς παλαιστής ἐν τῇ λέγειν δεινός. Μετὰ μικρὸν ἐκλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ, ὡς γραμματεὺς καὶ σύμβουλος αὐτῆς, εἶτα δὲ καὶ ὡς ἐπιτετραμμένος, ἐπὶ μακρὸν διευθύνων αὐτὴν εἰς ἀνωμάλους καὶ τὰ μάλα δυσχερεῖς ἐποχάς. Ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου ὁ Π. Ζάνος, ἀπέδειξεν ἔκτακτον περινοῖαν, καὶ ὠμολογημένην διπλωματικὴν δεξιότητα. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἡ δυνατικὴ μεταβολὴ τῆς 10ης Ὀκτωβρίου εὔρεν αὐτόν, ἡ δὲ ἐπαρχία αὐτοῦ καὶ ἀπάντα ἐξελέξατο πληρεξούσιον αὐτῆς ἐν τῇ τελευταίᾳ Ἐθνοσυνελεύσει. Αἱ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις πάντοτε ἀνεξήστου καὶ ἀνέθετον αὐτῷ ἐν κριτικωτάτοις καιροῖς τῆς πατριδὸς ἐκτάκτους διπλωματικὰς ἀποστολάς. Εἶτα ἀνύρθη πολιτικὸς ἐν Αἰγύπτῳ πράκτωρ, ἐν ᾗ θέσει τῷ ἔθνι ἑθιμασθὴ ἢ φιλοπατρία αὐτοῦ καὶ ἡ ὑψίστη σύνεσις. Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐκ νέου μετὰ μακρὰν ἀποδημίαν ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ὅπερ ἀποδεχθεὶς, ἐτήρησε καὶ τότε ἀξιοπρεπῆ καὶ εὐσταθῆ πολιτικὴν. Ἵπερ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατριδὸς Θῆρας καὶ τῶν γενικωτέρων αὐτῆς ἀναγκῶν, ὁ Π. Ζάνος, ἠργάσθη πάντοτε μετ' ἐκτάκτου ἀφοσιώσεως καὶ ἐπιζήλου πατριωτισμοῦ. Ἐν ἐποχῇ, τὰ μέγιστα σοβαρᾶ, καθ' ἣν ἐποθεῖτο ἡ συνεργασία ἐξόχων ἀνδρῶν, εἰς τὸν Π. Ζάνον προσεφέρθη τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἵπουργοῦ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀπέδεδίθη, μὴ θεωρήσας ἐπαρκῶς ἐνδεδειγμένην καὶ εὐκαιρον τότε τὴν χρησιμότητά του. Εἶθε τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς μετριοπροσύνης τοῦ ἀειμνήστου Π. Ζάνου, παρακμεινὸν ὑπόδειγμα ἀρετῆς εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν πολλούς, κατόπιν ἀναξίῳ ἀπατήσεν, παραβλέποντας τὸ Ἐθνικὸν καλόν. Τελευταῖον ὑπῆρέτησε ὡς νομάρχης Κερκύρας, καὶ εἶτα προήχθη εἰς βαθμὸν πρέσβευς, δομισθεὶς ἐπίτροπος παρὰ τῇ ἐπὶ τῶν βουκουβίνων ἐλληνοτουρκικῇ ἐπιτροπῇ. Ἡ τελευταία αὕτη πολιτεία τοῦ Π. Ζάνου, ἀποτελεῖ τὸ περιθλεπτον μέρος καὶ τὸ μάλλον ἐπισημὸν κεφάλαιον τοῦ πολυζήλου αὐτοῦ βίου. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ αἴρης ἐτελευτήσεν ἐν Ἀκρίστῃ τὸν Ἰούνου τοῦ 1884, ἐν ἡλικίᾳ εἰσέτι ἀκαμίᾳ.

Ὁ Π. Ζάνος, οἷχ' ἤττου διέπρεψεν ὡς ἀνὴρ λόγιος, καὶ συγγραφεὺς δόκιμος, ὡς ἐπιχειρῶν καὶ γλαυρὸς κλάματος. Ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ μυτησιώδει ταύτῃ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς περιεργείας χάρσας, ὁ Π. Ζάνος κατέκτησε τὴν φιλόλογικὴν δόξαν, διὰ τῆς λαμπρᾶς συγγραφῆς ἐκτενούς ἱστορικῆς μελέτης ἐν τῷ ἀνεκδότῳ ἔτι περὶ τῆς νεωτέρας Αἰγύπτου περισπουδωτάτη πονημάτων αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ὑπὸ πολλῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ἔργου τούτου, ὁ Π. Ζάνος θεωρεῖται ὡς δόκιμος καὶ πολυμαθὴς πρακτικῆς, ἀναγνωρίζεται δὲ ἄξις ἐρευνητῆς τῆς χώρας, ἐμβριθὴς καὶ βαθύνομος κριτικός, ἀκακροίμενος ἐπὶ πλεον τῆς γοαρίδος ἀνχειριστῆς. Ὁ Π. Ζάνος πλείστα ἔτερα ἔγραψε καὶ κατέλιπε ἀνεκδοτὰ ἐξαχθῆ ἔργα, ὧν εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας νὰ ἴδωμεν ταχέως τὴν ἐκδοσὴν, εἰς τιμὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ τοῦ διαπρεποῦς δνόματος τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρός.

Multis ille bonnis flebilis occidit.

(Oratii).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΜΒΟΥΡΓΕΡ. Ὁ χρόνος ὅστος περιλείπει καὶ τὸν θάνατον ἐγκρίτου ὑπάρξεως. Ὁ θάνατος ἐξόχου ἀνδρός, ἡ ἔκλειψις μεγαλοφυΐας τινος προκαλεῖ ὄντως θλίψιν καὶ ἀπογοήτευσιν, διότι εἰς τὴν καίμην τοῦ προορισμοῦ τῆς ἐπιγείου βιώσεως, ἀναλισκίεται τις ἐν ψυχικῇ ταραχῇ, τίς ὁ κληρὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Θρηνοῦμεν πολυτίμους ὑπάρξεις, πενθοῦμεν προσφιλεῖς ὄντα ἀνεπιστρέπτει ἐγκαταλείψαντα ἡμᾶς, κοπτόμεθα εἰς τὸ ἄλλοις, εἰς τοὺς θρήνους. Οὐδὲν τούτου ματαιώτερον! Προσπαθούμεν νὰ ἐμπροσθήσωμεν ζωὴν εἰς τὴν παχρῶν τοῦ μνημείου πλάκα!

Ἄλλ' ἂν διὰ τῶν ἀπλητισμένων ἡμῶν στόνων δὲν κατορθώσωμεν τὴν ἐπάνοδον τῆς ζωῆς, ἂν μὲ

ὄλα τὰ θερμὰ δάκρυα τὰ διαβρέχοντα τὴν πλάκα τοῦ μνημείου, ἀδυνατούμεν νὰ θερμάνουμε αὐτὴν, ἢ μεγαλοφυΐα ὅμως, ἢ δόξα, ἢ ἀρετὴ τοῦ θεονεώτου, ἀναθρόσκουσαι ἐκ τοῦ τάφου ἐπὶ μᾶλλον, ἐν τε τῇ πολιτείᾳ καὶ κοινωνίᾳ, ἀπεικονίζουσι πιστῶς τὸν βίον τοῦ ἀπερχομένου ἀνδρός, καὶ μεταδίδουσι τοῖς ἐπιγιγνομένοις ζώσαν καὶ πλήρη τὴν εἰκόνα ἐκείνου, ὃν τόσῳ πικρῶς ἐθρήνησαν.

Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου 1883 ἐξαίρετος παλίτης, μεγαλόδοτος καρδία, προστάτης τῆς δυστυχίας, ὁ μεγάλθυμος ἀρωγὸς πάσης ἀδελφότητος, Θεόδωρος Ἀμβουργερ, ἐξέλιπε τοῦ κύκλου τῶν ζώοντων. Πρωτίστως δ' αἱ Πάτραι, ὧν ἀνεράνη ὁ ἐκ τῶν πρώτων οἰκιστῶν ἐπίζηλος καὶ κοινὸς πατήρ, ἐθρήνησαν τὸν θάνατόν του. Τὸ γένος Γερμανός, ὡς καταγόμενος ἐκ τοῦ μεγάλου δουκῆτος τοῦ Βάδεν, τὴν καρδίαν ὅμως Ἑλληνικὴν, κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καταλιπὼν τὴν πατρίδα ἐστίαν, τῷ 1847, ἐν ἡ ἐποχῇ τῷ Ἑλληνικῷ Ἔθνος ἀπηλάσσετο τῆς δουλείας καὶ ἀνεβίω ἐκ τοῦ πολυετοῦς βαρβάρου ζυγοῦ.

Μία κινητήριος δύναμις, εἰς μέγας παράγων, θερμουργὸς δάναια, ὁ Θεόδωρος Ἀμβουργερ, ἐκ τῶν πρώτων συνῄραμεν εἰς τὴν ἔθνικὴν πρόσδον. Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἠτύχησε νὰ δεχθῆ εἰς τοὺς ἐξητηνημένους αὐτῆς κόλπους, τὸν ἐκ παλιμῶν ἑλληνοκωτῶν μεστόν, νεαρόν Γερμανὸν Θεόδωρον Ἀμβουργερ, ἐκ ξένης γῆς κατερχόμενον, καὶ ὑπὸ μόνῃς τῆς προόδου καὶ τῶν φιλελληνικῶν του αἰσθημάτων ἐμφορούμενον, ἀνυψώθη καὶ προσήχθη εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἀπ' οὗ ἐξαρτάται ἡ δόξα καὶ ἡ εὐημερία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐποχὴ ἐργασίας.

Δὲν ἀπεθαρρύνθη, εὐρῶν εἰς νηπιώδη κατάστασιν τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἐν Πάτραις. Ἀλλὰ διὰ τοῦ σιβαροῦ καὶ γενουίου αὐτοῦ βραχίονος ἀναλαβῶν τῷ 1848 τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ οἴκου Φέλε, προήγαγε τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν εὐημερίαν τοῦ τόπου, ἀνεξωπύρρησε τὸ ἐμπόριον, ἀνυψώσας αὐτὸ εἰς περιωπὴν ἐλευθερίου ἐπαγγελίματος καὶ ὑπετύπωσεν ἐν δεομένους περιστάσεσιν, ἀκραιφνῆ φιλελληνισμὸν καὶ ἀπεριόριστον πατριωτισμὸν. Πολλὰ ὄλιγα οἱ θυσιάζοντες τὸ ἀτομικὸν των συμφέρον ὑπὲρ τοῦ ἄλλου καὶ πολλὰ μᾶλλον χάριν μιᾶς πόλεως. Ὁ Θεόδωρος Ἀμβουργερ ἐπλόυτε διὰ τὰς Πάτραις, διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα ἀποταμιεύων τὰ πλούτη του. «Ἀλλήλων τὰ βάρη βασιτάζεται» ἰδοὺ τὸ ὠραϊκὸν λόγον, εἰς τὴν πιστὴν τοῦ ὁποίου ἐφαρμογὴν, συνεγμέντρον πᾶν τὸ ἀγαθὸν του. Ὁ ἄστατος χρυσοῦς δὲν διαλισθαινε πλέον ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον συνήγετο ἐκεῖ, ἔνθα εἶχεν εὐρεῖ τὸν ἀληθῆ ἀσχεριστὴν τοῦ ἐπιγείου πλοῦτου.

Ἐγενήθη ἐκ χρησιωτάτων καὶ εὐκαιθεύτων γονέων ἐν Βάδεν τῆς Γερμανίας τῷ 1822. Νεώτατος τὴν ἡλικίαν, μόλις εἰκοσιπενταετής, ἀνεχώρησε τῆς γενεθλίου του χώρας καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐν ἡ ἐποχῇ, δυσπραγία καὶ στασιμότης ὑπῆρχε πανταχοῦ τῆς συμικρᾶς ἀπελευθερωθείσης Ἑλληνικῆς γῆς. Ἐρρωμένους ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ μετὰ σθένους οὐχὶ καινοῦ, ὑπερεπήδησεν τὰ παντοῖα καὶ ἐπικίνδυνα προσκόμματα, τὰ ὅλως ἀναπόσπαστα ἐκ τῆς ἀρχῆς οἰουμένηποτε ἔργου.

Ὀλόκληρος ἡ πόλις τῶν Πατρῶν, εἴπερ τις καὶ ἄλλη, δύναται νὰ μαρτυρήσῃ, τίς ὁ Ἀμβουργερ ἐν τῷ παρελθόντι αὐτῆς, ποῖος ἐν τῇ παρούσῃ ἐποχῇ, καὶ τί ἀπώλεσεν ἐν τῷ μέλλοντι, ἐκλείψαντος ἐς αἶτι τοῦ φαινοῦ ἐκείνου ἀστέρου! Ὡ! ἔπρεπε τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι ἡ ζωνὴ καὶ μὴ ἀρίπταται τοῦ κόσμου ποτέ, ποτέ!.. Διότι εἰσὶν ἡ θαλπωρὴ καὶ ἡ παρηγορία τοῦ πεπερασμένου κόσμου, οὗ πάντες ἀλληλοδιαδόχως γευόμεθα τὰς πικρίας.

Ἡ ἀγάθη του καρδία δὲν ἐξεδῶλθη μόνον ἐν ἡ καταικεῖ πόλει, ἀλλ' εἰς σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἦτο φιλέλλην! Ἐν τῇ ἀγάθῃ τῆς Ἑλλάδος ἐπελάθετο καὶ αὐτῆς τῆς πατρίδος του. Ὡν πρόξενος τῆς Γερμανίας καὶ διατηρῶν πολλὰς υψηλὰς σχέσεις μετὰ ἀκακερμμένων πολιτικῶν ἀνδρῶν, δὲν ἔπαυε πάντοτε συνηγορᾶν ὑπὲρ τῆς ἀτυχοῦς Ἑλλάδος, οὐχὶ δὲ ἀπαξ τῷ ἐν Ἀθήναις τότε πρεσβευτῇ τῆς Γερμανίας κ. Ράδοβιτς ἔγραψε καὶ διὰ τῶν ζωηροτάτων χωρμάτων παρεστήσε τὴν φιλοπονίαν, εὐνομίαν καὶ ἐν γένει τὴν πρόσδον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀποφανόμενος ὅτι ἡ Ἑλλάς

ἤξιζε καλλιτέρας τύχης! Ὁρατὸν καὶ ἀμειψῆδες παράδειγμα τοῦ φιλελληνισμοῦ του εἶναι καὶ τὸ ἔξιζε: Ὅτε τὸ ἐν Βερολίῳ συνέδριον ἐπελαμβάνετο τῶν δικαίων τῆς Ἑλλάδος, καὶ πᾶσα ἑλληνικὴ καρδιά ἐναγωνίως ἀνέμενε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διπλωματικῆς σκέψεως, ὁ Θεόδωρος «*Αμ-βουργερ ἐν πυρετώδει ἀνυπομονησίᾳ, τρέθων τὰς χεῖρας, ἔλεγε πρὸς φίλον του Ἕλληνα «να ἴδωμεν τώρα, τί θὰ δώσωσι καὶ εἰς ἡμᾶς»*». Ἐπὶ ἔτι καταφανέστερα ἀπόδειξις ὅτι διακαῶς ἐπόθει τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὡς ὁ περικλεῆς Βύρων τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ; Τίς ἐν Πάτραις γενναίωτερον αὐτοῦ καὶ αἰσθηματικώτερον διέθεσε τὸ χρῆμα του εἰς τοὺς τότε ἐνεργουμένους ἐράνους τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς τε πολυπαθοῦς Κρήτης ὡς καὶ τῆς ἀτυχοῦς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας; Γεραίροντες τὴν μνήμην τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός, ἀποδίδομεν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἄλλ' ἐν ταῖς ποικίλαις ἐκράνσεσι τοῦ βίου τοῦ Θεοδώρου Ἀμβουργερ, τίς θὰ ἐλησμονεῖ εὐγε-νεῖς ἰδιαιτικὰς πράξεις περιχοσμούσας τὸ μέτωπον αὐτοῦ;

Ὁ ἐμπορικὸς σύλλογος «Ἐρμῆς», ὁ τόσας ἐκδουλεύσεις παρέχων τῶν ἐν Πάτραις ἐμπορίῳ, ὡς ἰδρυτὴν ἀναγράφει τὸν Θεόδωρον Ἀμβουργερ. Ἡ Ἐμπορικὴ Λέσχη καὶ τὸ Θεάτρον ὠσαύτως. Τοῦ δὲ Πτωχοκομείου τὴν ἴδρυσιν, ἐν ᾧ εὐρίσκουσιν ἄσυλον τόσαι δυστυχεῖς ὑπάρξεις, πρῶτος αὐτὸς τὴν ἰδέαν συνέλαβε καὶ πρῶτος πάντων γενναϊοτάτας παρέσχε χρηματικὰς χορηγίας, μέχρι τέλους μοχθῶν, δι' ἀπαραιτήγατος ἀρροσιώσεως ὑπὲρ εὐδοξίας τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου ἔργου. Οἱ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντες πτωχοὶ τὸν ἐκάλου πατέρα, καὶ ἅμα τῇ εἰδήσει τοῦ θανάτου του, μεταβάλλοντες ἐν ὁμοιόμορφῳ στολῇ οἰκάδε, παρηκολούθησαν τὴν κηδείαν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός, χύνοντες πικρὰ δάκρυα ἐπὶ τῇ στερήσει ἐκείνου, οὗ τὸ γλυκὺ μειδίημα ἐθέριμνε τὸς αἰετὶν τῆν παγερὴν καρδίαν των καὶ ἡ ἀγαθὴ του ψυχὴ ἔχυσε βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὰ ἐγκαταλειμμένα ἐκεῖνα θύνα. Οὐδὲν φιλανθρωπικὸν κατὰσταμα ἔμεινε ἀμέτοχον τῆς γενναϊοδωρίας του, οὐδεὶς σύλλογος, οὐδὲν σωματεῖον, οὐδεὶς φιλανθρωπικὸς ἔρανος. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοδώρου Ἀμβουργερ χρυσοῖς ἀνεγράφη γράμμασιν ἐν ταῖς στήλαις τῶν εὐεργετῶν, καὶ δι' ἀνεξίτηλων σημείων ἐκγράθη εἰς τὰς καρδίας τῆς ἐνδοῦς τάξεως; ἡ φιλανθρωπία του, ἡ μήποτε ἀρνηθεῖσα χεῖρα ἀρωγῆς εἰς πάσχουσαν καρδίαν.

Τοιαῦτα ἀρετὰ σπανίζουσιν τῇ ἀληθείᾳ ἐν τῷ ὕλικῳ κόσμῳ, ἐν ᾧ τὰ πλοῦτη, ἰδιορελῆ μάλ-λον ἢ κοινορελῆ θεωροῦνται! . . . Εἶθε οἱ τὰ ἀγαθὰ κατέχοντες νὰ μιμηθῶσι τὸν βίον τοῦ ἀγαστοῦ ἀνδρός καὶ προλειάνωσιν, ἀνυποκρίτως ἐργαζόμενοι, τὴν ὁδὸν τῆς προόδου, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἀνορθώσεως τῆς καταπεπτωκυίας κοινωνικῆς τάξεως, ἐν τῇ ἀνυψώσει τῆς ὁποίας ἔγκειται ὁ ἀληθὴς προορισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος! . . .

Ἡ «Ποικιλὴ Στοά», δημοσιεύουσα εἰς τὸ παρὸν ἔτος τοῦ 1885 τὴν εἰκόνα τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός Θ. Ἀμβουργερ, διερμηνεύει τὰς εἰς τὸ ὄνομα καὶ τὴν σεβαστὴν αὐτοῦ μνήμην ὀφει-λομένας Ἐθνικὰς εὐγνωμοσύνας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Ὁ βίος τοῦ Γ. Πετιμεζᾶ, ὑπῆρξεν ἀδιάκοπος σειρά γεν-ναιότητος, φιλοπατρίας, καὶ χαρακτῆρος ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ σημασίαν. Ἐγγονος τοῦ πρωτοτό-κου τῶν ὀκτώ υἱῶν τοῦ Ἀντωνίου Πετιμεζᾶ, τοῦ ἐν ἔτει 1750 θανόντος, καὶ ἀρχηγοῦ τῆς μετ' ὀ-λίγου ἐν τῷ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα διαπρεφῆστος οἰκογενείας τῶν Πετιμεζαίων, κατήγετο ἐκ τῆς εὐάνδρου ἐπαρχίας τῶν Καλαβρυτῶν. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀναγνώστης καὶ ὁ πρωτότοκος υἱὸς του Σωτήριος, ἔπασαν ἐν τοῖς Βασιλικῶς τῆς Κορίνθου, ἐν ἔτει 1823, μετὰ τριῶν ἄλλων ἐξαδέλφων αὐτῶν, ἀνακουσντες τὰς παιητικώτερας ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὅπουθεν δ' ἡ Ἑλλὰς ἀνέκυπτε ἐκ τοῦ ἀγῶνος, ὁ Γ. Πετιμεζᾶς, τῇ ἰδίᾳ μερίμνῃ τοῦ Κυβερνήτου ἀπεπεράτωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, σταλὲς κατόπιν ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας μετ' ἄλλων Ἑλληνοσλαβῶν εἰς Μό-ναχον, ἐνθα ἐξόχως ἐξεπαιδεύθη τὰ νομικὰ. Ἐν ἔτει 1836, ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν, ἐν ᾗ διεκρίθη ἐπὶ παιδείᾳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ παροικιακῇ τιμιότητι εἰς τῆς

ἐνάσκησεν τοῦ ὑψίστου καθήκοντος αὐτοῦ. Ἄπειρα εἰσι τὰ ἀπορρημύμενα τοῦ δικαστικοῦ σταδίου τοῦ Γ. ΠΕΤΙΜΕΖΑ, τὰ μακρυροῦτα ὑπὲρ τῆς ἐξόχου ἀξίας καὶ τοῦ ἀνεξαρτήτου χαρακτήρος αὐτοῦ. Οὐχὶ μακρὰν τῶν χρόνων τῆς ἐν τῇ δικαστικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς ὑπεροχῆ· καὶ ἐκτιμήσεως, ἐπῆλθεν ὁ ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ τῆς τελευταίας εικοσιπενταετηρίδος θρίαμβος αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ μέγα στάδιον τοῦ ἀνδρὸς, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1862, ὅτε διετέλει τυγχάνων ἐν Ναυπλίῳ. Ἦτο ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν ἄλλο 1821 ἤνοιγε στάδιον ἀθανάτου δόξης εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ γενικὸν πνεῦμα ἀνεκρηρῦσσοτο σύσσωμον καὶ μὴ ἱερὰν ἀπόρραυν νὰ συντρίψῃ τὰς νέας τῆς δουλείας ἀλύσεις, ἅς ἐπέθετον αἱ κατὰ τὰ ἔτη 1861 καὶ 1862 ἀνύστατοι καταπατήσεις τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἔθνους. Ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ὁ Γ. Πετιμεζᾶς ἐφάνη ἐν τοῖς πρώτοις, δημιουργὸς ἴσως τῆς ἰδέας τῆς Ναυπλιακῆς ἐπαναστάσεως, καὶ μέλος τῆς ἐκεῖ ἰδρυθείσης προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἐν πᾶσι δὲ διεδραμάτισε κατὰ πάτης ἐπὶ τὰ πρόσω χωρουσῆς ἀπολυταρχίας πρόσωπον διαγνὸς καὶ εὐκρινές. Ἡ μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης τλκλυτευομένη πολιτικὴ τῆς πρώτης Δυναστείας, ὠδήγησε πεπρωμένως εἰς τὴν τελείαν ἐξόντωσίν τῆς, τὴν νύκτα δὲ τῆς 11ης Ὀκτωβρίου 1862, ἐπιπτε τὸ πρὸ τριακονταετίας ἰδρυθὲν αἰκοδόμημα. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπαναστάσει ταύτῃ, ὁ Γ. Πετιμεζᾶς παρεστῆ, ὡς εἰς ἐκ τῶν θερμῶν ἐνεργῶν. Εἰς αὐτὸν ὀρεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ συντήρησις τοῦ στρατοῦ καὶ ἐν γένει ὅτι διετώθη ἐκ τῆς γενικῆς λεηλατίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ ἀνὴρ, μετὰ τὴν ἐπαναστάσειν τοῦ 1862 κατέστη δύναμις ἀληθῆς, καὶ δύναται τις νὰ ὁμολογήτῃ, ὅτι ὑπῆρξαν σιγμαῖ, καθ' ἃς ὁ Γ. Πετιμεζᾶς, ἠδύνατο νὰ διεκδικήσῃ τὴν ὑπάτην τῆς Πολιτείας ἀρχήν. Ἀποσταλεῖς ὡς μέλος εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, πολλάκις ἀπέβρῦψε τὸν θρόνον τοῦ προέδρου τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ὑπουργοῦ, ἀπᾶξ δὲ μόνον ἐξελέχθη ὑπουργὸς ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ. Οὕτω ὁ Γ. Πετιμεζᾶς, ἂν μὴ ἦναι ὁ πρῶτος, τοῦλάχιστον ἐκ τῶν πρώτων ἀναρρινεται, τῶν προκαλεσάντων τὴν νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων ἀπὸ τοῦ 1862 καὶ ἐντεῦθεν. Εἶτα διέτελεσεν ἀρχηγὸς τῆς Ἐθνοφυλακῆς καὶ Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐρετῶν Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Γεωργίου Πετιμεζᾶ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀπώλεσε μέγαν καὶ ἀληθῆ πολίτην, ἀνδρα ἴσως μοναδικῆς ἀφιλοκερδείας, μίαν ἐξοχον ἐγγῆσιν πάσης ἐκτελέσεως πατριωτικοῦ ἔργου. Ἡ «Ποικίλη Στόα» διαθέτουσα μικρὸν χώρον δὲν δύναται νὰ διαγράψῃ ἐν δυνατῇ λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ ἐπιφανοῦς βίου τοῦ μεγατίμου ἀνδρὸς. Ἀπλῶς παραθέτει τὰς γραμμὰς ταύτας, χάριν τῆς δημοσιευμένης εἰκόνας αὐτοῦ, εἰς ἐνδειξὴν ὀρειλομένης ὑψίστης καὶ ἐγκαρδίου τιμῆς. Ἐτελεύτησεν ἐν Ἀθῆναις τῇ 4ῃ Φεβρουαρίου 1884.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΣΚΟΥΖΕΣ. Δὲν ἔχει ἴσως ὁ βίος τοῦ ἀνδρὸς πολεμικὰ ἄθλα ὡς ἐτέρων, ἀλλ' ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἄθλα, ἅτινα προσεκτήσατο ἐκπληρῶν ὅτι αἱ περιστάσεις τῆς πατρίδος του, καθ' ὃν χρόνον ἐβίωσεν, ἐπέβλαυν αὐτῷ. Διότι ἐν ἐκάστῃ ἐποχῇ ἰδιαιτέρα ἐπιβάλλουσι οἱ χρόνοι καθήκοντα, καὶ ὁ πολίτης ἐκτιμᾶται κατὰ τὸν λόγον τῆς πιστῆς ἐκπληρώσεως τῶν κατὰ καιροὺς ὑποχρεώσεων.

Ὅπως γεννῶνται οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι, οἱ γενναῖοι καὶ ἀληθεῖς στρατιῶται, οὕτω γεννῶνται καὶ ἀναρρινονται ἐν τῇ κοινωνικῇ ἀνατροπῇ καὶ οἱ ἀνδρες τοῦ ἐμπορικοῦ πνεύματος, τῆς ἐκτάκτου τραπεζιτικῆς καὶ ἐν γένει ἐπιχειρηματικῆς διορατικότητος. Ἐάν δὲ, ἐκτακτα πλεονεκτῆματα, ἰδιορμία μοναδική, ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν πολιτευτὴν, νοὺς σὺχὶ συνήθης, διὰ τὸν ἐπιστήμονα, γενναῖα κεφάλαια φύσεως διὰ τὸν καλλιτέχνην, ὁμολογουμένως, ἐπίσης ἴδια προσόντα, καὶ ἀρεταὶ ἀληθεῖς ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν χρηματιστὴν, εἰς ἣν ἐποχὴν ἡ χρηματιστικὴ ἀνεγνωρίσθη, δύναται τις νὰ εἴπῃ ὡς μίαν τῶν μεγάλων ἐπιστημῶν, περιλαμβάουσα τόσα κοινωνικά, πολιτικὰ, οικονομικὰ καὶ καθαρῶς ἐπιστημονικὰ εἰσέτι προβλήματα.

Ὁ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΣΚΟΥΖΕΣ, ἀνήκει εἰς μίαν τῶν πλουσιῶν καὶ ἀρχαιοτάτων οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τὰ ὀνόματι, ἀξίᾳ, καὶ πατριωτισμῷ τὰ μάλα διακρίψασαν. Ἐγεννήθη τῷ 1811

ἐν Ἀθήναις. Ὁ πατήρ του ἀναφέρεται εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐργατῶν τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος καὶ μετέλαθε τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐν ἣ ἕκαστος πολίτης ἦτο στρατιώτης, αἱ δὲ βαθμίαι τῆς ἱεραρχίας ἐξηραίνοντο ἐν τῷ κεντρῷ τοῦ πολέμου, καὶ ὁ ἥρωϊσμός ἐσοπέδω ἀπαυτός, μικροῦς καὶ μεγάλους. Ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ὁ πατήρ του Παναγιώτης Σκουζῆς ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς δύο πολιορκίας τῆς Ἀκροπόλεως, ἣν δ' εἰς ἐκ τῶν τριῶν Ἐβρώνων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. καθ' ἣν, κατὰ ἐπίσημον μαρτυρίαν ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων συμπολιτῶν του, συνεσέφερεν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος· περισσότερο παρὰ πάντα ἄλλον Ἀθηναῖον.

Τῷ 1823 ὁ Γ. Σκουζῆς ἐστάλη εἰς Τεργέστην ὅπως ἐκγυμνασθῇ εἰς τὰ τοῦ ἐμπορίου, ἔκει δὲ παρέμεινε μέχρι τοῦ 1829. Ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν, ἐπεδόθη ἐνθουσιωδέστερον εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάσιον, ἐν ᾧ ταχῆτακα διεκρίθη, καταστάς εἰς τὴν μεγαλύτερην ἐν Ἑλλάδι κεφαλαιούχων. Ἀπὸ τῆς οὐστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐχορηγῆσατο Σύμβουλος αὐτῆς ἐκ τῶν εὐθύτερων, πάντοτε δὲ παρέμεινε εἰς τῶν εὐλικρινεστέρων καὶ μᾶλλον ἐγκρίτων φίλων τῆς ἐμφυλοχόουσι καὶ προαγωγῆς τοῦ ὄψιστου τούτου Ἐθνικοῦ καὶ Πιστωτικοῦ καταστήματος. Ἐν ταῦτῳ ὁμοίως ὑπῆρξε Σύμβουλος τῆς Ἰονικῆς καὶ Ἰδρυτὴς τῆς Βιομηχανικῆς Τραπεζῆς, καὶ τῆς Ἐταιρίας τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Ἄλλ' ἂν ἠτχολεῖτο ὑπὲρ τῶν Πιστωτικῶν Καταστημάτων, εἰς ἃ εἶχεν ἀμεστον ὀτομικὸν συμφέρον, ὅν ἀπέφυγε νὰ προσφέρῃ τὰς ἀφιλοκροεῖς ὑπηρεσίας του καὶ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, τῶν ὁποίων ἡ πρόσδος χρῆζει οὐχ ἥττον περρωτισμένης αἰεθύνσεως. Εἰς αὐτὸν καὶ τῶν ἤδη μεταστάτων Κοζάκη Τυπάλλου καὶ Ἀλεξάνδρου Σακράτου ἀνέθετον ἡ Βασιλιττα Ἀμαλία τὴν συλλογὴν συνεισφορῶν καὶ οἰκοδομῆν τοῦ Ἀμαλειῶν Ὀρφανοτροφείου, εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ ὁποίου εἰργάσαντο ὡς καὶ περὶ ἰδίου ἐπράκτου κτήματος. Καὶ τῆς τοῦ Ὀρθολοματρείου Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς διετέλεσεν ἀνάκαθεν μέλος, κατορθώσας διὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν οικονομίας τὴν ἀνύρθωσιν τῆς οικονομικῆς τοῦ ἰδρύματος τούτου κατατάσεως ἐν καιροῖς χαλεποῖς.

Ἀρ' ἦς ἐποχῆς κατὰ τὸ 1866, ἐκτεθεὶς Δήμαρχος τῆς Πρωτεύουσας, κατ' ἰδίαν θερμὴν προτροπὴν, ἰδίως τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, Γ. Σταύρου, ἀπέτυχεν ἀ' ὀλίγων ψήφων, ἔκτοτε ἀπεμακροῦνθ' ὀλοτελῶς τῆς εἰς τὰ πολιτικὰ συμμετοχῆς. Ἐπακνελημμένος ὁμοίως ἐχορηγῆσατο Δημοτικὸς Σύμβουλος, ἐν ἣ ἐποχῇ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον συνεκράτους ἄνδρες, οἱ οὐ αἰεμνηστοί: Γ. Ψύλλας, Γ. Σταύρου, Π. Ἀργυροπούλου, Κλονάρης καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, ἐπὶ μακρὰς δ' εἶτα περιόδους ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, χάρις εἰς τὴν γενικὴν φήμην καὶ τιμὴν, ἣν ἀπελάμβανε παρὰ τῷ Ἐμπορικῷ κόσμῳ ἔντε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτοτε ὁ Γ. Π. Σκουζῆς, ἐν παικίαις δυσχερεστάταις ἐμπορικῆς περιστάσει, ἐν αἷς ἐπέκειτο κίνδυνος γενικῆς στάσεως τῆς ἀγορᾶς, ἀνεράνη πολυτιμότητος σύμβουλος, ἡ δὲ μετριοπάθεια καὶ εὐλικρινὴς ἐργασία τοῦ ἀνδρός, πολλάκις παρήγαγεν ἐπωφελέστατα ἀποτελέσματα, καὶ ἀρίστην ἴχνη συνέτης καὶ ἀξιολόγου ὑπηρεσίας. Ὑπό, ὅλων ἐκλείποντος στοιχείου, ἀληθῆς ἀντιπρόσωπος παλαιᾶς τάξεως πραγμάτων καὶ ἐποχῶν, χρόνων, ζωῆς ἀραιᾶς, εὐτάκτου καὶ εὐδαίμονος, διετήρησε τὸν ἥμερον ἐκείνον, καὶ ζῆνον τοῦ πατᾶρου καὶ τῶν ἐκδηλώσεων βίον, παραμείνας ἀμετάπτωτος μέχρι τελευταίας στιγμῆς, ἐκπροσωποῖσας ὕμους στοιχείου τῆς κοινωνίας. Ἀείποτε, ἀποστάς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, παρέσχεν ὁ Γ. Π. ΣΚΟΥΖΗΣ, πρόθυμον τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ καὶ περρωτισμένῳ τῇ ἑλληνικῇ πολιτείᾳ, μηδὲνως πειραθεὶς νὰ ἐκμεταλλεθῇ αὐτήν. Ἄλλ' ὁμιλοῦντες περὶ ἀνδρός ἐν τῷ ἰδιωτικῷ περιορισθέντι βίῳ, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν χαρακτηρισμὸν, ὅτις ὀνημέροι μεγαλύτεραν κέκτηται σημερινῶν. Ὁ Γ. Σκουζῆς ἐργαζόμενος, ὅπως κερδίῃ χρῆμα, εἶχεν ὀδηγὸν εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς συναλλαγὰς τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν τιμιότητα, εἰς τρόπον ὥστε ἡ περὶ τὰς ὀστοληφίαις ἀκριθεία του ἦτο παροιμιώδης. Ὁ λόγος του ἦτο συμβόλαιον, καὶ εἶναι μνεῖας ἄξιον ὅτι εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὡς ἐκ τῆς ἀτόπως ἀναπτχθείσης καὶ παρ' ἡμῶν κρυφαῖς πολλοὶ κατὰ πολλῶν παρεπονέθησαν, οὐδεὶς ποτε ἠκούσθη μεμψόμενος τὸν Γ. Σκουζῆ ὡς ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἀφελήθεντος.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπένευεν αὐτῷ τιμὰς τὰς ἀνηκούστας εἰς τοὺς φέροντας τὸν Σταύρον τοῦ Σωτήρος, ὃν πολλάκις προσεβόησα, ὅν ἠθέλησε ν' ἀποδοθῇ. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1884, πλήρης ἡμερῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΡΙΑΡΗΣ. Ἐν ταῖς σελίσιν τοῦ ἡμετέρου ἡμερολογίου καθίσταται ὄντως ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν, ὡς πρέπει, τὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς, οὗ αἱ πράξεις ἀπαρτίζουσιν ὀλόκληρον ἱστορίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἱστορίαν ὀνόματος, ὅπερ πάντοτε θὰ ψάλλῃ ἡ ποίησης καὶ θὰ περισώζῃ ἔνδοξον καὶ ἀθάνατον ἢ καθολικὴ ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μεταξὺ τῶν πρώτων μαρτύρων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Γόνος τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν καλουμένων «Μπενίδων», ἐγεννήθη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1797 ἐν τῷ ἡρωϊκῷ χωρίῳ Κουστογεράκῳ τῆς ἐπαρχίας Σελήνου Κρήτης. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρότερον Μπενῆς καλούμενος, μετωνομάθη Κριάρης κατὰ τὸ 1769 ἐπὶ Δασκαλογιάννη, διὰ τὴν ἀκατάσχετον ὁρμὴν καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν, ἣν εἶχεν εἰς τὸν πόλεμον, ὡς ὄπλαρχηγὸς τῶν Σεληνωτῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην. Ἄνεδείχθη δὲ τοιοῦτος καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους αὐτῆς. Ἡ οἰκογένεια αὕτη τῶν Μπενίδων κατέχει τὸ ὀρεινὸν χωρίον Κουστογεράκον τὸ ἀποθανατισθὲν ἐν τοῖς Κρητικοῖς γάμοις τοῦ Ζαμπελίου, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ ἐπὶ Ἑνετῶν ἦρως Καντανολέων. Ὁ Κων. Κριάρης μέχρι τοῦ 1821 ἦτο ποιμὴν τοῦ πλουσίου πατρὸς του· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ταύτην μετὰ τῶν 5 ἐτέρων ἀδελφῶν του ἐδράξαντο τῶν ὅπλων ταχθέντες ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ πατρὸς των. Μετὰ τὸν θάνατον ὁμοῦ τῶν τριῶν ἀνδρείων μεγαλειτέρων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἐν μιᾷ μάχῃ τῆς «Μονῆς» πλησίον τοῦ Κουστογεράκου, τῶν καὶ κατακρουρηθέντων, ὁ Κων. Κριάρης, παραιτηθέντος τοῦ πατρὸς του, ὡς ἐκ τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας του, ἀνεδείχθη «Καπετάνιος τοῦ Κουστογεράκου», ἀκολουθῶν ἐκτότε τὸν ἐκλεχθέντα γενικὸν ἀρχηγὸν Σελήνου, ἦρωα Κουμῆν, ὡς ὄπλαρχηγὸς αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης τῶν «Μπενίδων» οὔσης κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ταύτην τοῦ 1821 ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς, ἐφονεύθησαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος 28 μέλη αὐτῆς. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης ἐν Κρήτῃ, ὁ ἦρωας Κουμῆς μετὰ τοῦ πρωτοπαλληκάρου του, ὡς ὀνόμαζεν αὐτὸν, Κων. Κριάρη, ἀνεχώρησαν μεταβάντες εἰς Ναύπλιον μετὰ τῶν ἐπιζώντων ἀδελφῶν του Θεοδώρου καὶ Βαρδῆ Κριάρη. Ἐκεῖσε ἐγκαταστάσαντες ἡμεῖσθησαν παρὰ τοῦ Καποδιστριαίου, λαβόντες ἐθνικὰς γαίας εἰς τὸν Δῆμον Μηνώας, ὁ δὲ Κων. Κριάρης καὶ τὸν βαθμὸν ἀνθυπασπιστοῦ τῆς φάλαγγος τῶν ἀγωνιστῶν. Ἄλλ' ὁ πρὸς τὴν δούλην πατρίδα ἔρωσ τοῦ Κριάρη δὲν ἄφηνεν αὐτὸν ἤσυχον· ἢ ἰδοὺ κατὰ τὸ 1829—30 εἰσέρχεται εἰς πλοιάριον μετὰ τοῦ ἦρωος Κουμῆ, καὶ ἐτέρων ὄπλαρχηγῶν τῆς Κρήτης καὶ ἀποβιβάζονται οἱ μὲν ἄλλοι ὄπλαρχηγοὶ εἰς Σούγιαν τοῦ Σελήνου, ὁ δὲ Κουμῆς μετὰ τοῦ Κριάρη καὶ 7 ἄλλων εἰς τὸ νησίδιον, «Γραμβοῦσα» καλούμενον, φρούριον λίαν ἰσχυρὸν τότε, ὅπερ δι' εὐφυστάτου καὶ τολμηροτάτου στρατηγήματος, τοῦ Κουμῆ, κυριεύουσι καὶ ἰδοὺ ἄρχεται ἡ ἐποχὴ ἢ κληθεῖσα «τῶν Γραμβουσιανῶν». Τῷ 1833, ἐν τῷ χωρίῳ Μουρνιῆς τῆς Κυδωνίας συνάθροισις ἐξ ὅλων τῶν προκρίτων τῆς Κρήτης ἀποτελεσθεῖσα, ἐν μιᾷ φωνῇ ἐζήτη

τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ τρεῖς Πρόξενοι Γαλλίας Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας προέτρεπον τοὺς συναθροισθέντας νὰ ζητήσωσι τὴν προστασίαν μιᾶς ἐκ τῶν τριῶν δυνάμεων, καὶ οὐχὶ τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ συναθροισθέντες ἤρουντο, οἱ πρόξενοι δυσαρεστηθέντες προέτρεψαν τὸν Μουσταφᾶ Πασσᾶ, ἵνα ἀμέσως συλλάβῃ τοὺς προκρίτους τούτους καὶ τοὺς τιμωρήσῃ παραδειγματικῶς. Ὁ δὲ Πασσᾶς ἀπροσδοκῆτως πολιορκήσας τὸ εἰρημένον χωρίον, συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἑνενήκοντα καὶ τρεῖς, οὓς καὶ ἀμέσως ἐκρέμασεν εἰς τὰς ἐν τῷ χωρίῳ Μωρέας. Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀφῆκε λυπηροτάτας ἀναμνήσεις ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτῶν καιρῶν τῶν Μουρνιδῶν». Ὁ Κριάρης τότε, ὢν εἰς τῶν προκρίτων, κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ καὶ διαφύγῃ τῶν χειρῶν τοῦ Πασσᾶ μετ' ἄλλων. Μετέβη δὲ μετὰ τούτων ἐπὶ τῶν Λευκῶν ὄρεων, ἔνθα κατεδιώκετο, ὁπότε μετὰ παρέλευσιν μηνῶν θξ, κατώρθωσεν ὁ γηραιὸς πατήρ του, ἀφοῦ ἐδαπάνησε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του δωροδοκῶν τοὺς Τούρκους νὰ τῷ δοθῇ ἀμνηστία, καὶ οὕτω ἠδυνήθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ χωρίον του. Ἐκτοτε ἐπὶ 8 ἔτη διῆγεν βίον ἡσυχον. Ὅτε ὁμως κατὰ τὸ 1841 ἡ Κρήτη ἔλαβε τὸ ὄπλον, ὁ Κ. Κριάρης ἀφείς τὸ ἄροτρον καὶ τὴν ποιμενικὴν ῥάβδον, ἀναφαίνεται πρωταγωνιστῶν ἐν τῇ σκηνῇ τῶν Κρητικῶν δραμάτων. Συνενοηθεὶς μετὰ τοῦ ὑποκινητοῦ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκεῖνης ἀρχηγοῦ Χαιρέτη, καὶ μετ' ἄλλων ἐν Ναυπλίῳ διαμενοντῶν ὄπλαρχηγῶν, πρῶτος ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκεῖνης. Ὑποδεχθεὶς δὲ εἰς Σούργιαν τοὺς ἐξ Ἑλλάδος ἀφιχθέντας ἀρχηγούς, Χαιρέτην, Κουμπῆν, Χάλην καὶ Νιώτην, μετέβη μετ' αὐτῶν, καὶ τῶν στρατιωτῶν του Σεληνιωτῶν, ὡς Ἀρχηγὸς πλέον Σελήνου, εἰς Ἀποκόρωναν, ἔνθα ἐκεῖ συνήφθη ἡ πρώτη μάχη «εἰς τὸ χωρίον Πρόβαρμα.» Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ περιώνυμος κατέστη ἡ ἀνδρεία τοῦ Κ. Κριάρη, τὸ δ' ὄνομά του πλέον διεφημισήθη καθ' ἅπασαν τὴν Νῆπον. Μετὰ τὸ πέρας καὶ ταύτης τῆς ἀτυχοῦς ἐπαναστάσεως, ὁ Κ. Κριάρης, καταδιωκόμενος ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς ἀρχῆς, ἀπῆλθεν εἰς Ἑλλάδα πάλιν, ἔνθα τιμηθεὶς διὰ τοὺς ἀγῶνάς του παρὰ τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ τε ἀργυροῦν καὶ χαλκοῦν παράσημον τοῦ Ἀγῶνος τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸν βαθμὸν λοχαγοῦ τῆς Φάλαγγος. Ἐμμεν ἐκτοτε ἐν Ἀθήναις, ὁπότε μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν κατὰ τὸ 1843, ὁ Κριάρης ὢν εἰς ἐκ τῶν γενναίων ὑπερασπιστῶν τοῦ Καλλέργη μετ' ἄλλων Κρητῶν, ἰδὼν ἐξορισθέντα τὸν Καλλέργην, παρήτησε τὸν βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ καὶ ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπανελθὼν εἰς Κρήτην. Πλέον ἔμμεν ἐν τῷ χωρίῳ του μέχρι τοῦ 1858. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, νέον πάλιν κίνημα τῶν Κρητῶν ἐγένετο, εὐτυχῶς ὁμως ἀναίμακτον. Συναθροισθέντες ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης εἰς θέσιν «Μπουτσουνάριαν», πάντες οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι τῶν, ἐπαρχιῶν, καὶ πλῆθος λαοῦ εἰς πολλὰς χιλιάδας ἀνερχόμενον, ἐζήτησαν τὴν κατάργησιν τοῦ κεφαλικοῦ φόρου καὶ πολλὰ ἄλλα προνόμια. Ἐκεῖ ὁ Κριάρης πρωταγωνιστῶν καὶ πάλιν ὡς Ἀρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας του, ἐξε-

λέγει ὑπ' ἀπάσης τῆς συναθροίσεως Γενικός Φρουράρχος αὐτῆς. Ὁ ἐνδοξότερος βίος τοῦ Κωνσταντίνου Κριάρη, ὑπῆρξε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866. Γενικός ἀρχηγὸς καὶ κατὰ ταύτην, συνεκρότησε κατὰ τὴν 17 καὶ 28 Αὐγούστου τὰς δύο πρώτας μεγάλας μάχας ἐν Σταυρῷ τῆς Κανδάνου, καθ' ἃς αὐτὸς μὲν ἐπληρώθη ἐπὶ τοῦ δεξιῦ κροτάφου, τέταρτος δὲ ἀδελφὸς του, ὁ Θεόδωρος, ἐφονεύθη καὶ κατεκρεουργήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Κατὰ τὸ 1866 ὁ Κριάρης, κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως, συνεκρότησε καὶ παρευρέθη εἰς 84 συστηματικὰς μάχας. Αἱ σπουδαιότεραι μάχαι ἐν αἷς ἀνεδείχθη καὶ ὡς ἄριστος στρατηγὸς, καὶ ὡς ἀνδρείος πολεμιστὴς, ἦσαν ἐν μὲν τῷ Σελήνῳ, αἱ δύο μάχαι τοῦ Σταυροῦ τῆς Κανδάνου, ἡ τῆς Παλαιοχώρας, ἡ τοῦ Κουστογεράκου, ἡ τῆς Ἀχλάδα, ἡ τοῦ Ὀμαλοῦ καὶ ἡ τῶν Πορσελιῶν, ἐν Κισσάμῳ, ἡ τῶν Σταυρακιῶν, ἡ τοῦ Κακοπέτρου, ἡ τοῦ Καστελίου καὶ ἡ τῆς Ἀγριμοκεφάλας, ἐν Κυθωνίᾳ, ἡ τῶν Φωκιῶν, ἡ τοῦ Θερίσσου, ἡ τῶν Μπουτσουναριῶν καὶ ἡ τῶν Καμπῶν, ἐν Ἀποκορώνῳ ἡ τοῦ Βαφῆ, ἡ τῆς Κάϊνας, ἡ τῶν Μπεμονίων καὶ ἡ τοῦ Μεσιδονίου, καὶ ἐν Σφακίοις, ἡ τῆς Ἀράδνας, ἡ τῆς Ἀγίας Ρουμέλης, ἡ τοῦ Καλλικράτη ἢ ἡ τοῦ Μπρόσνερου.

Κατὰ τὴν αἱματηρὰν τοῦ 1866 ἐπανάστασιν, ὁ Κριάρης ἀπώλεσεν εἰς τὰς μάχας ἕκ μὲν τῶν στενοτάτων συγγενῶν του, ἦτοι ἕκ τῆς οἰκογενείας τῶν Μπενίδων 21 ἄνδρας, ἐν οἷς καὶ δύο ἀδελφοὺς του, ἕκ δὲ τῶν ἐτέρων στρατιωτῶν του 117, ἐπληρώθησαν δὲ ὑπὲρ τοὺς 100. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης καὶ ἀφοῦ πάντες οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Κρήτης διὰ συνθηκῶν, εἴτ' ἄλλως, παρέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς Τούρκους, ὁ Κριάρης διαλύσας τὸ εἰς Σαμαριά τῶν Σφακιῶν στρατόπεδόν του, παρέλαβε ὀκτώ ἕκ τῶν στρατιωτῶν του καὶ τὸν υἱόν του Γεώργιον ἢ ἐτρέπη τὴν πρὸς Ἐννέα χωρία τῆς Κισσάμου ὁδόν, ὅπως ἐκείθεν εὖρη πλοιάριόν τι, δι' οὗ νὰ διαπεράσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκρύπτετο δὲ εἰς τι σπήλαιον ἐν Πελεκάνῳ, ἀναμένων πλοιάριόν τι ἐπὶ τούτῳ. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι μὴ ιδόντες τὸν Κριάρην νὰ ὑποταχθῇ αὐτοῖς, ἐξῆλθον ἕκ Χανίων καὶ κατεδίωξαν αὐτόν. Φθάντες εἰς Πελεκάνον ἔμαθον τὸ κρησφύγετον τοῦ Κριάρη ὄντες δὲ 300 μὲν ἕκ τῶν ἐντοπιῶν Τούρκων, 1200 δὲ περίπου ἕκ τῶν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, περιεκύκλωσαν ἐξ ἀπρόοπτου τὸ σπήλαιον νύκτωρ. Καί τοι δὲ ἀπροσδοκῆτως καὶ ἐξαίφνης ἐπετέθησαν ἐν νυκτὶ, καί τοι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἦτο ἑκατονταπλάσιος, καί τοι ἡ θῆσις ἦτο λίαν στενόχωρος καὶ ἀπελπιστικὴ, καθότι μίαν καὶ μόνην ἔξοδον εἶχε τὸ Σπήλαιον, ὅμως ὁ Κριάρης ἐξώρμησεν ἔξω μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρείων σωματοφυλάκων του, ἦτοι τῶν 8 καὶ τοῦ υἱοῦ του, ὑπακῶων εἰς μίαν καὶ μόνην φωνὴν «Καλλιτέρα ὁ θάνατος παρὰ ἡ ἄτιμος ζωή». Αἱ λόγγαι τῶν ὀπλων των κατὰ τὴν ἔξοδον συνεκρούσθησαν πρὸς τὰς τῶν Τούρκων, τὰ πυρὰ δισταυρώθησαν καὶ εἰς τοὺς πρώτους ἀνταλλαχθέντας τουφεκισμοὺς, πίπτουσιν δύο μὲν τῶν Τούρκων πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ οἱ φονεύσαντες τοὺς δύο τούτους Τούρκους, ἕκ τῶν σωματοφυλάκων δὲ ὁ Γεώρ. Λιατάκης, σημαιοφόρος καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀντωνομανο-

λάκης, πρωτοπαλλήκαρα τῶν Κριάρη, πλειστάκις καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως ἀριστεύσαντα καὶ πληγωθέντα.

Τότε ὁ Κριάρης μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἰδὼν πεσόντας, τοὺς δύο τούτους σωματοφύλακάς του, ὄρμαξ, πυροβολεῖ καὶ ἀντιπυροβολεῖται. Ὅποτε φεῦ! ἀπαισία σφαῖρα διαπερᾶ διαμπᾶξ τὸ ἱεροῦν ὄστουν αὐτοῦ, καταθραύσαν αὐτὸ, καὶ φωνῶν γοερῶς πίπτει. Ἐκ τῆς φωνῆς του γνωρίζεται καὶ εἰς τῶν Τούρκων τρέχει, ἵνα τῷ ἀποκόψῃ τὴν πολυτίμητον καταστᾶσαν κεφαλὴν του, ἀλλ' ὁ Κριάρης ἐγειρόμενος πυροβολεῖ κατ' αὐτοῦ διὰ τῆς πιστόλας του καὶ τὸν πληγώνει κατὰ τὸ στήθος, καὶ ὁ Τούρκος ὀπισθοδρομεῖ. Μετὰ τινὰς πυροβολισμοὺς παρακινούμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του βαδίζει, ἐν ᾧ ἔτι ἦτο θερμὸς ἐκ τῆς πληγῆς, ἀκολουθῶν τὸν ῥοῦν μικροῦ ῥύακος κρύφα ὑπὸ τὰς πικροδάφνας, ἀφήνων τὸ ἀκαπότο του» ἐν ᾗ θέσει εὐρίσκετο, ὅπερ ἐξηκολούθησαν καταπυροβολοῦντες οἱ Τούρκοι, νομιζόντες αὐτὸ σῶμα. Ἦρξατο ν' ἀναφαίνηται ἡ αὐγὴ, ὅτε διερχόμενοι ἔμπροσθεν τακτικῶν στρατιωτῶν, μὴ διακρινάντων αὐτοὺς ὅτι ἦσαν Χριστιανοὶ ὡς ἐκ τῆς ἐνδυμασίας, τῆς αὐτῆς οὔσης πρὸς τοὺς ἐντοπίους Τούρκους, ἐφθασαν ἄνωθεν τῆς κορυφῆς λόφου τινὸς, εἰς ἀπόστασιν δύο σχεδὸν ὥρων ἀπὸ τοῦ σπηλαίου κειμένου. Τὸ αἷμα ἔρρεε καθ' ὄλον τὸν δρόμον. Ὁ Κριάρης ἔστη ὀπισθεν βράχου μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ἵνα ἡσυχάσῃ ὀλίγον ἐκ τοῦ κόπου. Οἱ Τούρκοι βλέποντες τὸ αἷμα, ἠκολούθησαν τὰ ἔχνη αὐτοῦ καὶ ἐφθانون πλέον κάτωθεν τοῦ βράχου. Τότε βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του ὁ Κριάρης, ἐζώσθη καὶ ἐξεκίνησεν ἀναβαίνων τὸν λόφον ἵνα κάμψῃ ὀπισθεν αὐτοῦ.

Δὲν παρῆλθεν τέταρτον ὥρας, ὅποτε πυκνοτάτη ὀμίχλη ἐκάλυψεν τὸν λόφον. Οὐδεὶς ἔβλεπε πλέον οὔτε τοὺς πλησιέστατα κειμένους του. Συγχρόνως καὶ λεπτὴ βροχὴ, οἱ δὲ Τούρκοι ἀπώλεσαν τὰ ἔχνη του. Ὁ δὲ Κριάρης ἔτι ἀντέχων, εἰσδύτας εἰς τι νεοσχηματισθὲν ρυάκιον ἐκ τῆς βροχῆς, ἵνα ἀπολεσθῶσι τὰ ἔχνη, ἐβάδιζεν, ὅποτε μετὰ δύο ὥρας ἐφθασε μόνος εἰς τι χωρίον Μουστάκο καλούμενον, καὶ ἔπεσεν ἡμιτεθνεῶς πλέον, ἐκεῖσε εἰς τι ἐρημοκκλήσιον. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν τις ἐκ τῶν κατοίκων, τὸν παρέλαβεν εἰς τι ἐλαιοτριβεῖον, ὅπου ἔπεσεν ἐπὶ τῆς πυρίνης λεγομένης τῶν ἐλαιῶν. Τότε ἠκούσθη ὅτι οἱ Τούρκοι ἐρχονται εἰς τὸ χωρίον, ἵνα ποιήσωσιν ἐρεύνας. Οἱ κάτοικοι λοιπὸν φοβηθέντες, ἠρώτησαν τὸν Κριάρη, τί θὰ τὸν κάμωσιν. Οὗτος εἶπεν αὐτοῖς νὰ πορευθῶσι πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν ἐντοπίων Τούρκων, Φούσκην Σελῆμ-ἀγάν καλούμενον καὶ νὰ τῷ ἀναγγείλωσιν ὅτι ἦτο πληγωμένος καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν παραλάβῃ. Οὗτοι πορευθέντες εἶπον αὐτῷ ταῦτα. Οὗτος δὲ ὢν εἰς τῶν ἀνδρειοτέρων Τούρκων, καὶ φίλος ἄλλοτε τοῦ Κριάρη, δὲν ἠέλησε νὰ προσλάβῃ τοὺς σωματοφύλακάς του, οὔτε νὰ τοῖς τὸ ἀναγγείλῃ, καθότι τότε αὐθωρεῖ ἤθελε κατακερματισθῆ ὁ Κριάρης, ἀλλ' ἐπορεύθη μετὰ τινος ἐτέρου ἀγνωστοῦ, καὶ εὐρῶν τὸν Κριάρην κατακείμενον καὶ ἀναισθητοῦντα ἐκ τῆς πληγῆς, καθότι οὐδεμία ἔτι περιποίησις τῷ εἶχε γείνει, τῷ εἶπε «Γιάντα μωρὲ καὶ μένε Κριγιάρη, δὲν ἐπροσκύνησες κι' ἐσὺ σὰν

καί τσ' ἄλλους, ἓνα Σουλτάνο μωρὲ ἤθελος νὰ πολεμίσῃς;» ὁ δὲ Κριάρης τῷ ἀπάντησε. «ἕττά μου ἦτονε γραφτὸ νὰ τὸ πάθω, τσὴ τιμῆς μου ἦτονε γιατί ἐπολέμουνα μὲ ἓνα αὐτοκράτορα Σουλτάνο, καί τσὴ τιμῆς μου γιατί δὲν ἐπροσκύνησα στὸν ἀλλόθρησκὸ μου». Τότε ὁ ἔστρος Τοῦρκος, ὃν ἔφερεν ὁ Φούσκης, ἰδὼν αἰφνης ὅτι ὁ ὄμιλῶν ἦτο ὁ Κριάρης, ὃν ἠγνόει, ἔστρεψεν πάραυτα κατ' αὐτοῦ τὸ ὄπλον, εἰπὼν «Καί ποιὸς μ' ἀπαντᾷ μωρὲ σκατόπιστε νὰ σοῦ κεντήσω τὸ τουφέκι καί πόσα παλληκάρια σκύλλε, ἔχεις φαγωμένα»; Ὁ δὲ Κριάρης τῷ ἀπαντᾷ «Χάρι σου ἔχα ἔγω μωρὲ νὰ μοῦ τὸ κεντήσῃς ὅταν ἤμουμε ζωντανός, μὰ ἐδᾷ ποῦ εἶμαι ἀποθαμμένος θέλεις κέντησέ το θέλεις μὴ τὸ κεντήσῃς». Τότε ὁ Φούσκης ἀπομακρύνας τὸ τοῦ Τοῦρκου ὄπλον εἶπε συνάμα αὐτῷ, ἂ' Ὄξω μουρτάτη (ἕβρις Τουρκικῆ), ἀποθαμμένο ἄνθρωπο μωρὲ φοβερίζεις;» Τότε παραλαβὼν ἐφ' ἡμίονου τὸν κριάρη ἐπορεύθη δι' ἄλλης ὁδοῦ πρὸς τὸν Πασσᾶν, πρὸς ὃν παρέδωκεν αὐτόν. Εἶτα ἤρξαντο κανονοβολισμοὶ καὶ πυροβολισμοὶ χιλιάδων στρατιωτῶν, ἐπὶ τῇ συλλήψει τοῦ Κριάρη. Ὁ Πασσᾶς τὸν ἔθηκεν ἐντὸς τετραγώνου στρατιωτῶν, ἵνα μὴ φονεθῇ ὑπὸ τῶν ἐντοπίων καί τὸν ὠδήγησεν ἐν παρατάξει εἰς Χανιά. Ἡ εἶδησις ἀφίκετο ἀστραπηθὸν καὶ χιλιάδες Τοῦρκοι ἐξεληθόντες 4 ὥρας μακρὰν τῶν Χανίων ἀνέμενον καὶ ἡλάλαζον ζητωκραυγάζοντες ἐπὶ τῇ συλλήψει τοῦ Κριάρη. Εἰσῆλθεν εἰς Χανιά παιανίζούσης τῆς μουσικῆς, καὶ ἐτέθη εἰς τὰς φυλακὰς. Πάντες οἱ πρόξενοι τῶν δυναμέων ἀπήτησαν νὰ μὴ πάθῃ τίποτε, καθότι ἐσκόπουν νὰ τὸν δηλητηριάσωσιν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐγένετο, καθότι παραλαβὼν αὐτόν ὁ διάσημος ἰατρός Βὼμ ὑπὸ τὴν προστασίαν του, τὸν ἐθεράπευσε μετὰ ἐννεάμηνον ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῶν φυλακῶν κάθειρξίν του. Εἶτα τῇ παρεμβάσει τῶν Προξένων ἠλευθερώθη ἔξ ἡλθεν εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἀζωγῆραι, ἔνθα κατόκησε μετὰ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν κατελθούσης οἰκογενείας του. Ἐκείθεν μετὰ ἐν ἔτος λάθρα ἀνεχώρησε μετὰ τῆς οἰκογενείας του διὰ πλοιαρίου, καὶ μετὰ 36 ἡμερῶν πλοῦν ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἔμενε μισθοδοτούμενος ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως μέχρι τοῦ 1878. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξεβρόαγη ἐπανάστασις ἐν Κρήτῃ. Καίτοι δὲ προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν κατῆλθεν εἰς Κρήτην μετὰ τῶν τριῶν υἱῶν του Γεωργίου, Ἰωάννου, καὶ Ἀριστείδου, ἔνθα ἐξελέγη καὶ πάλιν Ἀρχηγὸς τῶν Σεληνιωτῶν. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα παρέμεινε μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΜΟΥΚΑΣ. Μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Δ.

Πανταζῆ, ὁ Α. Μάμουκας, ἀπετέλεσε τὴν διάδα τῶν ἀρχαιοτάτων ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, οὓ ἦσαν τὰ ζῶντα εὐρετήρια καὶ οἰοεὶ οἱ ἀνάδοχοι. Ὑπῆρξεν ὁ ἀρχαιότερος τοῦ Κράτους ὑπάλληλος καὶ ἐκτελεστής τῆς Διαθήκης τῶν ἀειμνήστων Ῥιζαρῶν, ἀνώτερος δὲ Ταξίαρχης. Ἀμφοτέρων, περιβλέπτως τιμῶσα τὴν μνήμην ἢ «Ποικίλη Στοά», δημοσιεύει

τῆ ἀληθείᾳ μόνῃ ἐκ τῶν Ἑλλ. Περιοδικῶν καὶ Ἡμερολογίων, ὥραιας εἰκόνας αὐτῶν, πρὸς δὲ τὰς μᾶλλον ἀκριβεῖς περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς βίου των βιογραφικὰς σημειώσεις.

Ὁ Α. Μάμουκας διεκρίθη ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ τῆς Πατρίδος ἀπὸ νεότητος, τύπος ἀξίου πολίτου καὶ Ἑλληνοσ. λογίου. Τ' ὄνομά του εἶναι ἀναποσπᾶτως συνδεδεμένον τῇ ἱστορίᾳ καὶ μάλιστα πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐξοχα αὐτῆς ἐπισόδια. Ἐγεννήθη τῷ 1801. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Χίου τῷ 1822 ἐκρατεῖτο ἐν τῷ φρουρίῳ ὡς ὄμηρος. Διελθὼν τοὺς χρόνους τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος, ἐν πολλοῖς κύριος μοχλός, κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διωρισθεὶς πάραυτα παρὰ τῷ Ναυάρχῳ Μιαούλῃ, παρ' ᾧ διαμένων, συνηγωνίζετο ἄλλους διατρέχων πάλιν κινδύνους, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως. Μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ὁ Α. Μάμουκας ἀπελάμβανεν ἐκτάκτου ἐκτιμῆσεως, ἐγένετο Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας. Ἐπελθούσης τῆς δευτέρας ἐν Χίῳ ἐκστρατείας, ὁ Α. Μάμουκας καταλιπὼν τὴν θέσιν του, μετέβη ἐκεῖ, ὅπως μετᾴσῃ, ἀλλὰ ταύτης ματαιωθείσης, ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ ἴδια. Ἐν ᾧ δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου, ἀπείραριθμοὶ περιστάσεις ἐκάλεσαν τὸν ἄνδρα, ὅπως ἐπιδοθῇ εἰς γενναϊότερα ὑπὸ ὕλικὴν ἔποψιν στάδια, ὁ Α. Μάμουκας, προὔτιμησε τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος του. Κατὰ τὸ 1834 μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πρώτης ἐν Ἑλλάδι δυναστείας, διωρίσθη ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τμηματάρχης, τῷ δὲ 1859 γενικὸς γραμματεὺς, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Τοῦ Α. Μάμουκα, ὁ βίος ἀδύνατον νὰ συμπεριληφθῇ ἐν ὀλίγαις σελίσιν, διότι βίος ἐνεργὸς ἄνδρὸς ἀγωνιστοῦ, ἐν τῷ Σπερσιωτικῷ στόλῳ ὑπηρετήσαντος ὡς γραμματέως, εἶτα δὲ ἐπὶ ἐξηκονταετιᾶν ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου, δύσκολον νὰ διατυπωθῇ ἐν πάσῃ δυνατῇ λεπτομερείᾳ. Ἄρκει ὅτι καὶ ὡς δημοσίος λειτουργὸς ἦτο ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ καθήκοντος, καὶ ὡς ἰδιώτης, τύπος φιλοπάτριδος πολίτου, φιλόσοφος ἀληθῆς, φιλόπονος καὶ ἀκούρατος ἐρευνητὴς τῶν γραμμάτων, συγγραφεὺς ἐξηκρωμένων τὰ μάλα πρᾶγματειῶν, ὑψίστης ἱστορικῆς σημασίας. Τὰ δὲ περὶ ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως ἔργα, ἅτινα ἐξέδωκε, καὶ ἡ τῶν μετὰ θάνατον εὐρεθέντων συγγραμμάτων τοῦ διαπρεποῦς συμπατριώτου του Κοροῦ ἄρξαμένη ἐκδοσις, ἥτις ἀτυχῶς διεκόπη διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπισήμου ἀνδρὸς, παρχμένουσιν ἐπιφανῆ μαρτύρια καὶ αἰώνια μνημεῖα τῆς σεβαστῆς αὐτοῦ μνήμης, ἐπὶ πᾶσι δὲ γενναῖα δείγματα τῆς εὐσυνειδήτου ἐργασίας τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις κατέλιπε κενὸν δυσαναπλήρωτον καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐθνικῇ φιλολογίᾳ. Ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ ὁ Α. Μάμουκας προτάσσει περιβλεπτά ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν προλεγόμενα, σειρὰν θησαυρῶν, δύναταί τις νὰ ὁμολογήσῃ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, δι' αὐτοῦ ἐξελθόντας εἰς φῶς. Ἡ ἀΠοικίλη ἀπό καρδίας εὐχεται, διερμηνεύουσα τὰ αἰσθήματα ἀπάντων τῶν συνεργατῶν αὐτῆς, ἵνα ἐξακολουθήτῃ ἡ ἐκδοσις τοῦ ἐξόχου

τούτου έργου, ὡς καὶ πλείστων ἐτέρων ἀνεκδότων χειρογράφων, εἰς μνημεῖον ἐπιφανές τῆς ἐξόχου μνήμης τοῦ ἀειμνήστου Α. Μάμουκα. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐν βαθυτάτῳ γήρατι τῇ 13ῃ Μαρτίου 1884.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΙΟΔΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν τῷ ἱστορικῷ Σουλίῳ τὸν 10θριον τοῦ 1817, ἐκ πατρὸς μὲν Διόλιου (Γεωργίου δηλ.), Ξηρολειβαδίτου ἀρματωλοῦ ἐκ Ξηρολειβαδίου τοῦ Ὀλύμπου, φοβεροῦ δ' ἐχθροῦ τοῦ Ἀλῆ-Πασσᾶ, ὅς οὐ βραδύτερον ἐκλήθη Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Βεροῦα καὶ Βωδενοῖς, ἐκ μητρὸς δὲ Δέσπωας, θυγατρὸς Κίτσου Βότσαρη καὶ ἀδελφῆς τοῦ Μάρκου. Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Σουλίου ὁ Σπυρίδων ἦτο διετὲς νήπιον, ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Φρούραρχος τοῦ Σουλίου. Ἐν τοῖς πρώτοις τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας χρόνοις, ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατέφυγεν εἰς Κέρκυραν, εἶτα εἰς Ζάκυνθον, ἐκεῖθεν δ' αἶμα ἐλθόντος τοῦ Κυβερνήτου εἰς Ναύπλιον, κατὰ τὸ 1830 ὁ Σπυρίδων ἐστάλη ἐν τῇ σχολῇ Αἰγίνης, ὡς ὑπότροφος τῆς κυβερνήσεως, τὸ δὲ 1832 μετέβη εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἐκεῖθεν κατὰ τὸ 1834 εἰς Μόναχον μετὰ καὶ ἄλλων τέκνων ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν καὶ ἰδίως ἐνδόξων ἀγωνιστῶν, μετακληθέντων ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἄγαν φιλέλληνος βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου. Ἐν Μονάχῳ τὸ πρῶτον εἰσῆχθη εἰς τὴν τότε ἐκεῖσε ἰδρυμένην Ἑλληνικὴν σχολὴν τοῦ Παρρισιάδου, ὁπότεν τὰ νομικὰ προσέλαμνος, ἀντὶ τῶν στρατιωτικῶν δι' ἃ εἶχε προαλειφθῆ, διότι ἡ πατρίς εἶχεν ἀνάγκην μείζονα διοικήσεως ἀγαθῆς καὶ δικαιοσύνης περρωτισμένης ἢ στρατιωτικῆς συντάξεως, μετ' ἀγάπης ἐτράπη εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῶν. Κατὰ τὸ 1837, παθῶν σπουδαίως τοὺς ὀφθαλμούς, μετὰ πολλῆς θλίψεως ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς περὶ τὸ δίκαιον μελέτας καὶ σπουδὰς καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἑλλάδα. ἔνθα ὀλίγον βραδύτερον συνεπλήρωσε καὶ ἐπαραίωσεν αὐτάς, ὅτε καὶ εἰσῆχθη εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν (1840), ἐν ᾗ διακρινόμενος ἐπὶ ἀπτῶμα ζήλῳ καὶ πιστῇ τοῦ καθήκοντος ἐκπαγήρωσε, προήχθη εἰς ἀντεισαγγελέα πρωτοδικῶν, καὶ τῷ 1866 μόλις εἰς ἐπιταγέα πρωτοδικῶν ἐν Ζακύνθῳ. Τῷ 1874 ἀπεμακρύνθη τῆς ὑπηρεσίας εἰσαγγελεύς, ὣν ἔτι. Κατὰ τὸ 1854 ἐν ἀκμῇ τῆς ληστείας ὑπῆρξεν Ἀντεισαγγελεύς ἐν Λαμίᾳ τελεσφόρως ἐργασθεὶς εἰς καταδίωξιν καὶ περιστολὴν τοῦ κακοῦ τούτου μετὰ τοῦ τότε ἀπεσταλμένου τῆς Πύλης Ρουστέμ-Βέη (ἐσχάτως Διοικητοῦ τοῦ Διδάνου). Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ἰουλίου 1884.

Σ. Π. Σ Εὐάριθμα τυπογραφικὰ σφάλματα παρεσέφεραν ἐντῷ συνόλῳ τοῦ 1885. Ἐκρίθη ὅμως περιττὸν νὰ σημειωθῶσι ταῦτα ἰδιαίτερως, καθόσον δὲν διαστρέφουσι ποσῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου. Ἀπλῶς μόνον ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμείναιαν τῶν φίλων ἀναγνωστῶν ἡμῶν.

Περὶ τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν Ἰ. Ἐρ. Χίλλ, Ἰ. Παξιμάδης καὶ Ἀν. Γεωργαντζῶν ὁ βίος ὄντως ποικίλος καὶ ἄξιος ἰδίαις μελέταις, ἀπεφύγαμεν τοῦ νὰ παραθέσωμεν βιογραφικὰς σημειώσεις, καίτοι δημοσιεύομεν ἐπιτυχεῖς εἰκόνας αὐτῶν, σκοποῦντες ἵνα δι' ἐκτενστάτων ΒΙΟΓΡ. ΦΙΛΩΝ, ἀναλύσωμεν τοὺς ἐπιφανεῖς βίους αὐτῶν εἰς τὸ ἐπόμενον ἔτος. Περὶ τοῦ ἀειμνήστου μάλιστα ὑποστρατήγου Ἀντωνίου Γεωργαντζῶν, θὰ γράψωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον ἔτος ἰδίαν μελέτην, ὅτε πεποιθαιμεν ὅτι θὰ δημοσιεύωμεν περὶ φημ, ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν χειρόγραφα αὐτοῦ, ὑποσχεθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς εὐγενεοῦς καὶ διακεκριμένης οἰκογενείας τοῦ ἀνδρός.